

17. Yapay Zekânın Edebiyatta Kullanım Serüveni¹

Nesime CEYHAN AKÇA²

Serap ASLAN COBUTOĐLU³

Özlem Yeşim ÖZBEK⁴

Mehmet Furkan AKÇA⁵

APA: Ceyhan Akça, N. & Aslan Cobutoğlu, S. & Özbek, Ö. Y. & Akça, M. F. (2024). Yapay Zekânın Edebiyatta Kullanım Serüveni. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (39), 283-306. DOI: 10.29000/rumelide.1470139

Öz

Yapay zekâ ve ChatGPT son zamanlarda medyada, günlük yaşamda, farklı bilim dallarında kısacası hayatın her alanında sık sık duymaya başladığımız kavramlardır. ChatGPT ve diğer yapay zekâ araçları bazen ihtiyaçtan, bazen meraktan ve bazen de kişinin/firmanın/topluluğun kendisini farklı gösterme niyetiyle kullanılmaktadır. Şurası gerçek ki; yapay zekâ araçları araştırmacılar, öğrenciler, iş dünyası, farklı sektör temsilcileri, meraklı kişiler ve diğer ilgililer tarafından kısa zamanda büyük bir ilgi ile karşılanmıştır. Yapay zekânın yetersiz olduğu alanlar (duygu, his, derin yorum yapma, tarafsız davranma, karşıda bir insan varmış gibi konuşma, kusursuz tercüme yapma) konu uzmanları tarafından gün be gün çok hızlı şekilde geliştirilerek olgunlaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, edebiyat alanında yapay zekâ araçlarının geçmişten günümüze kullanım durumunu, gelecekte üstleneceği rolü ortaya koymaktır. Ayrıca, Türkiye’de yapay zekâ ve edebiyat alanında yapılan çalışmalara odaklanılarak, dil işleme, metin analizi ve yaratıcı yazma üzerine gerçekleştirilen araştırmalara vurgu yapılmıştır. Bunun yanı sıra, yapay zekâ tarafından üretilen metinlerde telif ve güvenilirlik sorunlarına dikkat çekilerek, bu konuda yaşanan zorluklar tartışılmıştır. Çalışmada veri

- ¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.
Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %9
Etik Şikayeti: editor@rumelide.com
Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 04.03.2024-**Kabul Tarihi:** 20.04.2024-**Yayın Tarihi:** 21.04.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1470139
Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
- ² Prof. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Prof., Çankırı Karatekin University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Turkish Language and Literature (Çankırı, Türkiye), nesimeceyhan@hotmail.com, **ORCID ID:** 0000-0001-5880-1386, **ROR ID:** https://ror.org/011y7xt38, **ISNI:** 0000 0004 0384 3548, **CrossreffFunder ID:** 501100006746
- ³ Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Assoc. Prof., Çankırı Karatekin University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Turkish Language and Literature (Çankırı, Türkiye), serapaslan@karatekin.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0002-0394-5005 **ROR ID:** https://ror.org/011y7xt38, **ISNI:** 0000 0004 0384 3548, **CrossreffFunder ID:** 501100006746
- ⁴ Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü / Assoc. Prof., Çankırı Karatekin University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Educational Sciences (Çankırı, Türkiye), ozbek@karatekin.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0002-4222-4040 **ROR ID:** https://ror.org/011y7xt38, **ISNI:** 0000 0004 0384 3548, **CrossreffFunder ID:** 501100006746
- ⁵ Arş. Gör., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Bilgisayar ve İletişim Fakültesi, Bilişim Sistemleri Mühendisliği Bölümü/ Res. Assist., Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak Faculty of Computer and Informatics, Department of Information Systems Engineering (Burdur, Türkiye), mfakca@mehmetakif.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0003-0289-9606 **ROR ID:** https://ror.org/04xkdc21, **ISNI:** 0000 0004 0386 420X, **Crossreff Funder ID:** 501100016210

olarak bilimsel çalışma sonuçları, blog yazıları, raporlar, istatistiksel veriler, edebî eser üreticilerinin mülâkatları ve yapay zekâ kullanıcılarının ChatGPT ve Google Bard uygulama örnekleri kullanılmıştır. Çalışma literatür taramasına dayanmaktadır. Bu kapsamda yapay zekânın ne olduğu, tipleri/araçları, edebiyattaki kullanım düzeyi, yetersizlikleri/riskleri ve avantajları tarihî süreç dikkate alınarak üzerinde durulan hususlar arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, yapay zekâ, ChatGPT

Adventure of Using Artificial Intelligence in Literature⁶

Abstract

Artificial Intelligence (AI) and ChatGPT are terms which we have recently started to hear often in media, daily life, different branches of science, in short, in all areas of life. ChatGPT and other AI tools are sometimes used for a necessity, wondering, or a desire to differentiate oneself as a person, company, or community. It is a fact that AI tools have attracted a great deal of interest of researchers, students, business world, representatives of various sectors, enthusiasts, and other interested parties in a very short time. Areas where AI is inadequate (i.e. emotion, feeling, deep interpretation, impartiality, responding as if talking to the other person, accurate translation) are being developed and matured very quickly by experts of subject matter day by day. The aim of this study is to reveal the use of AI tools in the field of literature from past to present and their future roles. Also, the research related to language processing, text analysis and creative writing were emphasized by focusing on the studies conducted in the field of AI and its use in Turkish literature. In addition, issues of copyright and reliability in AI-generated texts were highlighted and the difficulties encountered in this regard were discussed. In the study secondary data (results of scientific studies, blog posts, reports, statistical data, interviews of literary work producers and ChatGPT and Google Bard application examples of AI users) were used. The study is based on a literature review. In this context, what AI is (definition of AI concept), types/tools of AI, its usage level in literature, inadequacies/risks of AI and its advantages are issues analysed by considering the historical process.

Keywords: Literature, artificial intelligence, ChatGPT

Giriş

Dünyada teknolojik gelişmelerin hepimizi hayrete düşürecek hız ve nitelikte olduğunu, her gün yeni bir uygulama ile karşı karşıya kaldığımızı söyleyebiliriz. Yapay zekâ teknolojileri bunlardan sadece bir tanesidir. İnternet teknolojisinde olduğu gibi yapay zekâ alanındaki uygulamalar da ilk önce askerî alanda gerçekleşmiş, daha sonra eğitim alanında sonra da diğer alanlarda uygulanmaya başlanmıştır.

⁶ **Statement:** It is declared that scientific and ethical principles have been followed in the preparation process of this study and all the studies used are stated in the bibliography.
Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.
Funding: No external funding was used to support this research.
Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.
Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.
Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 9
Ethics Complaint: editor@rumelide.com
Article Type: Research article, Article Registration Date: 04.03.2024-Acceptance Date: 20.04.2024-Publication Date: 21. 04.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1470139
Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Bu alışmada yapay zekânın edebiyat alanında kullanımına yönelik ulusal ve uluslararası süreç, uygulamalar ve literatür aktarılmaya çalışılmıştır.

Literatür incelendiğinde, yapay zekânın eğitimden sağlığa, uzay teknolojisinden savaş sanayisine, hukuktan dijital güvenliğe, finanstan spora, tarımdan güzel sanatlara, ulaşımdan yerel yönetimlere ve bilimsel araştırmalardan reklam sektörüne kadar birçok alanda değişik amaçlarla kullanıldığı görülmektedir. Gupta (2017, s. 4-5)'ya göre sanal ortam oyunları, doğal dil işleme, görüntü işleme ve görme sistemleri, sanal kişisel asistanlar, sürücüsüz/insansız araçlar, dolandırıcılık tespiti, güvenlik gözetimi, el yazısı tanıma ve insan-makine etkileşimi gibi alanlarda yapay zekâ aktif olarak kullanılmaktadır. Yapay zekâ, 2019 yılından itibaren dünyanın birçok ülkesinde çok hassas bir konu olan seçimlerde kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin, 2023 yılında Arjantin'de yapılan devlet başkanlığı seçimlerinde yapay zekâ aktif olarak kullanılırken (URL1), İsviçre'de ise etik konular ihlal edilebileceği düşünceyle Ekim 2023'te yapılan seçimlerde yapay zekânın kullanımını konusunda siyasi partiler kendi aralarında anlaşarak sınırlama getirmişlerdir (URL2). Türkiye'de 2019 yılında gerçekleştirilen Milletvekilliği ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde (URL3) başlamak üzere 2024 Belediye seçimlerinde (URL4) bazı siyasi partiler aday belirleme, slogan üretme/belirleme ve seçim tanıtım kampanyalarında yapay zekâdan yararlanmışlardır. Bir başka uygulama olarak ise Türkiye'nin en büyük sınav merkezi ÖSYM, ülke genelinde yapacağı bazı sınavlarda adaylara yöneltilecek soruların hazırlanmasında yapay zekâdan yararlanacağını ifade etmiştir (URL5).

Makine öğrenmesi algoritmalarıyla güçlendirilmiş yapay zekâ, son yıllarda yabancı dildeki metinlerin tercümesinde (Yu, 2021, s. 40-44), öğrencilerin yazma kabiliyetlerini geliştirmede (Liu ve ark., 2021, s. 5614), akademik makale yazmalarında (Malik vd., 2023, s. 2-3) ve yazmayı planladıkları hikâyelerin yapısını, sahnelerini ve mantığını oluştırmada (Hsu vd., 2019, s. 1-6) insana yardımcı olduğu için büyük ilgi görmektedir (Fang vd., 2023, s. 14361). Buna karşılık, ABD'nin siyasi propagandası yapıldığı iddiasıyla şu anda Rusya (Wodecki, 2023) başta olmak üzere ABD muhalifi Çin, Venezuela, Belarus (Beyaz Rusya) ve İran gibi ülkelerde ChatGPT (OpenAI firmasının geliştirdiği yapay zekâ modeli)'nin kullanımı yasaklanmıştır.

ChatGPT'nin, öğrencilere ödev hazırlarken neyi/nerede/nasıl bulacakları konusunda yol gösterici olması, yeterli sayı ve kalitede eğitimcinin/öğretmenin olmadığı eğitim kurumlarındaki açığı kapatması, araştırma konusu bulmada sıkıntı yaşayan öğrencilere yeni fikirler sunması gibi konularda eğitim dünyasına pozitif katkı sunduğu herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Fakat ChatGPT'nin bilinçsiz kullanımı beraberinde akademik hırsızlık (intihal), fikrî ve mülkiyet haklarının ihlali, kişisel verilerin kötü niyetli kişilerin eline geçmesi, bireylerin özel alanlarına müdahale gibi bazı riskler taşımaktadır. Son zamanlarda yapay zekâ araçlarının daha donanımlı hâle gelmesiyle birlikte insanın ürettiği ile yapay zekânın oluşturduğu metinleri birbirinden ayırt etmek neredeyse olanaksızdır. Bu nedenle uluslararası bilimsel dergiler, üniversiteler, yazar ve yayıncı birlikleri ile etik kurullar akademik sahtekârlığa karşı çözüm bulmaya çalışmaktadırlar. Yang (2023)'ın belirttiğine göre, ChatGPT'nin eğitim alanında ortaya ıkıracacağı tehlikeleri önlemek için Ocak 2023'ten itibaren New York'ta faaliyet gösteren devlet okullarındaki tüm cihaz ve ağlarda ChatGPT'nin kullanımı yasaklanmıştır. Alınan bu karar hızlı bir şekilde diğer şehirlerde (Los Angeles ve Baltimore) de uygulamaya geçirilmeye çalışılmıştır (Cotton vd., 2023, s.7). Aynı yasak Seattle şehrindeki devlet okullarında da uygulamaya konulmuş ama beş ay geçmeden iptal edilmiştir. Bu durumu New York Times'dan Kelvin Roose şöyle özetlemektedir:

“Kasım 2023'te ChatGPT piyasaya sürüldüğünde, birçok okul sanki bir asteroid tarafından vurulmuş gibi oldu. (...) Bazı devlet okulları ChatGPT ve benzeri araçları yasaklayarak karşılık

verdiler. Okulda yasak olmasına rağmen öğrenciler okul dışında yapay zekâ araçlarını cep telefonlarında, tabletlerinde veya ev bilgisayarlarında kullanabiliyorlardı. Bu nedenle koyulan yasaklar işe yaramadı. Zaman ilerledikçe, ChatGPT, Bing, Bard gibi yapay zekâ araçlarının kullanımını kısıtlayan okulların çoğu koydukları yasakları sessizce geri aldılar.” (Roose, 2023).

ChatGPT'nin halkın kullanımına açılmasının üzerinden sadece iki hafta geçtikten sonra South Carolina'daki Furman Üniversitesi'nde bir öğrencinin intihal yaptığı, Prof. Darren Hudson Hick tarafından üniversite yönetimine bildirilmiştir (Mitchell, 2023). Bu da yapay zekâ teknolojilerinin tahmin edebileceğimizden çok daha hızlı olarak insanların kullanımında yer bulduğunun bir göstergesidir.

İnsanlar, yüzyıllar boyunca, edebiyatın ve öykücülüğün yegâne oluşturucusu idi, fakat teknoloji ilerledikçe bir zamanlar insanlara ayrılan yaratıcı görevlerin bazılarını makineler devralmaya başladı. Son birkaç yıldır yapay zekâ destekli araçlar romanların tamamını oluşturabilmekte, şiir bestelemekte ve hatta film senaryoları yazabilmektedir. Bu eserlerden bazıları o kadar inandırıcıdır ki, edebiyat uzmanlarını bunların insanlar tarafından yazılmış olabileceği fikrine inandırabilmektedir (AIContentfy team, 2023). Eğer yazar metni kendisinin yazmadığını itiraf etmezse okuyucular metnin yapay zekâ tarafından yazıldığını anlayamamaktadırlar.

Yapay zekânın edebiyat alanında gelişim seyri ile ilgili çalışmalar çok dağınık durumdadır. Dünyada yapay zekâ ile ilgili ilk çalışmalar şiir yazma/üretme üzerine olmasına rağmen edebiyatta kullanım durumu Türkiye'de çok geç merak uyandırmıştır. Türkiye'de yapay zekâ ve edebiyat temalı çalışmaların çoğunluğu internet gazeteciliği, blog sayfaları veya gazete köşe yazılarından ibarettir. Yapay zekânın edebiyatta uygulamalarına dönük bilimsel toplantılar, bilimsel makaleler ve edebiyat temalı dergilerde bilinçlendirme yazıları 2023 yılından itibaren hız kazanmıştır. Son beş yıldır Amazon ve Kindle Edition tarafından yapay zekâ kullanılarak üretilen edebî eserler (şiir, kısa hikâye, roman) okuyucuların hizmetine sunulmaya başlanmıştır. Yapay zekâ, dijitalleşmenin ileri olduğu ülkelerde hâlihazırda çeşitli eğitim kurumlarında öğretmenlere yardımcı olarak da kullanılmaktadır. Türkiye'de mesele henüz tanınma aşamasındadır ve bu makale ile yapay zekâ ve yapay zekânın edebiyattaki kullanımları derli toplu bir şekilde okuyuculara sunulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, yapay zekâ kavramının ne olduğu, yapay zekâ tipleri ve araçları hakkında kısa bilgi verildikten sonra tarihçesine değinilecek, akabinde yapay zekânın edebiyatla ilişkisi üzerinde durulacaktır. Yapay zekânın edebî eser üretme işlevi, bilimsel metin üretme işlevi, eğitimde kullanımı, üretilen metinlerde etik süreçler ve metinlerin güvenilirliği ile ilgili tartışmalar, yazarın/şairin ölümü sorunu; Türkiye'de yapay zekâ ve edebiyat ilişkisine odaklanan çalışmalar, makalenin temel problemlerini teşkil eder. Bu çalışma, yapay zekâ ve edebiyatla ilgili ulusal ve uluslararası literatürü geniş bir perspektiften okuyucuya ulaştırmayı amaçlamaktadır. Buna göre ilgili literatür taranmış ve konu ile ilgili kısımlar tasnif edilerek okuyucu için hazırlanmıştır.

1. Yapay Zekâ Hakkında Genel Bilgiler

1.1. Yapay zekâ kavramı

Yapay zekâ kavramı günümüz toplumlarında sıklıkla kullanılagelen bir söz olmasına rağmen insanlar yapay zekânın ne olduğu konusunda yeterli bilgiye sahip değildirlere. Yapay zekânın edebiyatta kullanımı konusunda fikir beyan edebilmek için ise önce yapay zekâ kavramının ne olduğu ve akabinde edebî eser üretmede kullanılan yapay zekâ araçları konusunda bilgi verilmesi gerekmektedir.

Çok eski zamanlardan beri insanoğlunun ‘*başka varlıkları insan gibi düşündürme, konuşurma ve hareket ettirme*’ merakı ile ortaya çıkan yapay zekâ, insan beyni ve sinir sisteminin matematiksel modellemesi ve analizi ile gelişmiştir (Ulaşan, 2023, s. 22).

Yapay zekâyı tamamen teknik bir terim olarak düşünmemek gerekir. Çünkü yapay zekâ “*karmaşık sosyal süreçler aracılığıyla oluşturulan bir şey olarak anlaşılması gereken karmaşık sosyo-teknik bir insan eseridir.*” (Eynon & Young, 2021, s. 167). Başka bir deyişle, yapay zekâ kavramını ele alırken konunun hem insanî hem de teknolojik boyutlarını göz önünde bulundurmak gerekir (Holmes vd., 2022, s. 18). Çünkü yapay zekâ teknolojisi,

“*İnsanlar gibi anlayan, izleyen, akıl yürüten, tahmin yapan, etkileşime giren, öğrenen, gelişen ve çalışan makinelerin yapımına odaklanır. Ayrıca, insanlar tarafından çözülmesi olanaksız olan karmaşık sorunlarla ilgilenir ve onları çözmeye çalışır.*” (Ulaşan, 2023, s. iii).

Literatürde, her biri belirli görevleri yerine getirmek üzere programlanmış insan dışı zekânın (Dwivedi vd., 2021) temel kavramlarını kapsayan çeşitli yapay zekâ tanımlarını bulmak mümkündür. Literatürde en çok kabul gören yapay zekâ tanımları aşağıda verilmiştir:

Yapay zekâ, “*makinelerin çeşitli karmaşık insan becerilerini taklit etmesini sağlayan bir teknolojidir.*” (Sheikh vd., 2023, s. 15).

Yapay zekâ, “*insanların doğasında var olan zekânın bilgisayarlar tarafından taklit edilmesidir.*” (Sheikh vd., 2023, s. 15).

Yapay zekâ, “*bir sistemin dış verileri doğru yorumlama, bu verilerden öğrenme ve esnek uyum özelliği sayesinde belirli hedef ve görevleri başarmak için bu öğrenmeleri kullanma becerisidir.*” (Haenlein & Kaplan, 2019, s. 5).

Yapay zekâ, “*genellikle öğrenme, konuşma ve problem çözme gibi insan özellikleriyle ilişkili bilişsel işlevleri taklit eden sistemdir.*” (Russell & Norvig, 2016).

Yapay zekâ, “*gerçek veya sanal ortamları etkileyen tahminler, öneriler veya kararlar verebilen makine tabanlı sistemlerdir.*” (UNICEF, 2021).

Yapay zekâ, “*insanların refah ve huzurunu ilerletmek, sürdürülebilir küresel ekonomik faaliyetlere katkı sağlamak, inovasyon ve verimliliği arttırmak ve kilit küresel mücadelelere yanıt vermeye yardım eden genel amaçlı bir teknolojidir.*” (OECD, 2023, s. 3).

Yapay zekâ, “*(insan tarafından tanımlanmış bir dizi hedef gözetilerek) gerçek veya sanal ortamları etkileyen kararları, önerileri ve tahminleri yapabilen makine tabanlı sistemlerdir.*” (OECD, 2023, s. 3).

1.2. Yapay zekânın sınıflandırılması

Yapay zekâ, uzmanlar tarafından farklı şekillerde sınıflandırılabilmektedir. Örneğin, Claudé & Combe (2018, s. 6) yapay zekâyı iki grup olarak kategorize etmektedir:

- Zayıf Yapay Zekâ (Weak Artificial Intelligence)
- Güçlü Yapay Zekâ (Strong Artificial Intelligence)

Claudé & Combe (2018, s. 6), ‘zayıf yapay zekâ’ ile ‘güçlü yapay zekâ’ arasındaki ayrımın kurallara bağlılıkla ilgili olduğunu ifade etmektedir. Wolfe (1991, s. 1091) ise konunun daha iyi anlaşılması için makinelerin geliştiriciler tarafından belirlenen kurallara sıkı sıkıya uyan ‘kural tabanlı karar verme’ ile makinelerin kendilerine uymaları kesin olarak belirtilmemiş kuralları izleyen ‘kuralı takip eden karar verme’ şeklinde iki farklı bakış açısı ortaya koymaktadır. Wolfe’un tasnifinden hareketle Claudé & Combe (2018, s. 6), “*kural tabanlı karar vermeyi (rule-based decision) zayıf yapay zekâ ile*

eşleştirirken kuralı takip eden karar vermeyi (rule-following decision) güçlü yapay zekâya doğru eğilim gösteren bir girişim” olarak yorumlanmaktadır.

Urban (2015), yapay zekâyı ‘zekâ düzeyine’ göre üç grup altında sınıflandırmıştır. Bu konuda detaylı bilgiye Gurkaynak vd. (2016, s. 751-753)’nin makalesinde ulaşılabilir:

- *Yapay Dar Zekâ (ANI-Artificial Narrow Intelligence)*: Tek bir alanda uzmanlaşmış yapay zekâdır. Örneğin, satrançta dünya satranç şampiyonunu yenebilen bir yapay zekâ vardır. Yapabildiği tek şey bu olduğu için ‘zayıf yapay zekâ’ olarak da adlandırılır.
- *Yapay Genel Zekâ (AGI-Artificial General Intelligence)*: Bir insanın yapabileceği her türlü entelektüel görevi yerine getirebilen bir makineyi ifade eder. Bu nedenle ‘güçlü yapay zekâ’ veya ‘insan seviyesinde yapay zekâ’ olarak da adlandırılır.
- *Yapay Süper Zekâ (ASI-Artificial Super Intelligence)*: İnsandan biraz daha zeki bir bilgisayardan trilyonlarca kat daha zeki bir bilgisayara kadar geniş bir yelpazeyi kapsar. Ünlü yapay zekâ düşünürlerinden Nick Bostrom’a göre süper zekâ, “bilimsel yaratıcılık, genel bilgelik ve sosyal beceriler de dâhil olmak üzere hemen her alanda en iyi insan beyninden çok daha zeki olan bir akh” ifade eder.

1.3. Yapay zekâ araçları

Literatürde beş tip yapay zekâ uygulaması karşımıza çıkmaktadır (Sheikh vd., 2023, s. 49-50):

- Makine Öğrenmesi (Machine Learning-ML)
- Görüntü İşleme (Image Recognition, Computer Vision)
- Doğal Dil İşleme (Natural Language Processing-NLP)
- Konuşma Tanıma (Speech Recognition)
- Robotlar (Robotics)

Gündelik hayatta yapay zekâ denilince insanların aklına hemen ChatGPT gelmektedir. Hâlbuki ChatGPT yapay zekâ araçlarından sadece biridir. ChatGPT; çeviri, özetleme, sorulara cevap verme ve metin oluşturma dâhil olmak üzere çok çeşitli dil görevlerini gerçekleştirmede kullanılmaktadır (Cotton vd., 2023, s. 1-2). Yazarların ve içerik oluşturucuların fikir üretmelerine yardımcı olan ChatGPT, insanların tıkanıklıkları konularında çözüm yolları sunabilmektedir (Duval vd., 2020). Makale (Transformer vd., 2022), hikâye, kitap karakterleri (Lucy & Bamman, 2021, s. 48-52) ve diğer yazılı içerik türlerini oluşturmada kullanılan ChatGPT o kadar başarılı sonuçlar vermektedir ki; bazen onun hazırladığı metin ile insanların yazdığı metni birbirinden ayırt etmek oldukça zordur. Elkins & Chun (2020) makalesinde ChatGPT’ye James Wright tarzında bir şiir, Oscar Wilde tarzında bir diyalog, iyi bilinen bir filozofun düşünceleri hakkında bir çalışma yapmasını istemiştir. Makalenin sonunda ChatGPT-2 ve ChatGPT-3 hakkında şu sonuca varmıştır:

“ChatGPT insaniüstü müdür? Henüz değil. Şurası kesindir ki; ChatGPT zirvedeki en iyi yazarlarımızdan ve filozoflarımızdan daha iyi değil. ChatGPT’nin en iyi durumu birçok insandan ve hatta belki de en iyi yazarlarımızın en kötü anlarından daha mı iyi? Büyük ihtimalle. Ama unutmayın ki; ChatGPT bizim yazılarımız üzerinden eğitilmektedir. Bu nedenle, ChatGPT’nin dil konusundaki becerisi, bizden öğrendiği bilgi tabanı gibi son derece insancıdır.” (Elkins & Chun, 2020, s. 7-13).

Edebiyat alanında kullanılan/kullanılabilecek yapay zekâ araçları araştırmacıların, şair/yazarların, öğrencilerin ve meraklıların gereksinimlerine göre farklılık gösterebilmektedir. McCoy (2023),

günümüzde kitap yazımında kullanılan en iyi beş yapay zekâ aracını ‘Squibler’, ‘Simplified’, ‘Neuroflash’, ‘Sudowrite’ ve ‘Content at Scale’ olarak ifade etmektedir. Fecther (2024), McCoy’un yukarıda belirttiği beş yapay zekâ aracından başka 8 farklı yapay zekâ aracının (ChatGPT, Copy AI, Shortly AI, Rytr, Jasper AI, Sassbook, AI Dungeon, Pro WritingAid) daha orijinal hikâyeler oluşturma, karmaşık duyguları anlama ve benzersiz bir insan perspektifi sunma amacıyla kullanılabilceğini belirtmektedir. Yukarıda belirtilen yapay zekâ araçlarından bazıları hakkında aşağıda detaylı bilgi verilmiştir:

- *Simplified*: Şiir yazmak isteyen edebiyatçılar, öğrenciler veya meraklı kişilerin kullanabileceği yapay zekâ araçlarından biridir. ‘Simplifeid’ kullanıcılara çeşitli dillerde, farklı formatlarda, orijinal, intihalsiz şiirler sunabilmektedir (URL6).
- *NovelAI*: Kullanıcıların bakış açısı ve tarzını koruyarak insan benzeri yazılar oluşturan ve yeteneği ne olursa olsun herkesin kaliteli edebi ürün üretmesini sağlayan bir yapay zekâ aracıdır (URL7).
- *Rytr*: Sadece birkaç saniye içinde, yüksek kaliteli içerik oluşturmaya yardımcı olan yapay zekâ aracıdır. Yapay zekânın ürettiği içeriğin özgünlüğü ve benzersizliği ‘Copyscape’ adlı yerel intihal denetleyici tarafından test edilmektedir (URL8).
- *ShortlyAI*: En çok satan bir roman yazmak isteyenler veya düşüncelerini iyi yazılmış paragraflara dönüştürmeyi amaçlayanlara yardımcı olan bir yapay zekâ aracıdır (URL9).
- *ProWritingAid*: Çok satan (bestseller) yazar Leeanna Morgan’ın yayınlanmış 59 romanının düzenlemesinde yardımcı olarak kullandığı bir yapay zekâ aracıdır (URL10).
- *Squibler*: Tıkandıkları yerde yazarlara fikir üretme ve karakter geliştirme konularında yardımcı olarak daha verimli kitap ve senaryo oluşturmalarında kullanılan yapay zekâ destekli yazma platformudur (URL11).
- *Content at Scale*: Özellikle ajanslar ve yayıncılar tarafından kullanılan dünyanın en hızlı büyüyen yapay zekâ yazma platformudur (URL12).
- *Neuroflash*: Mevcut metinlere otomatik olarak devam etme ve tek bir düğmeye basarak yeni içerik oluşturma özelliği sayesinde yazarın tıkanmasını önler ve kitap yazmak isteyen yazarlara yardımcı olan bir yapay zekâ aracıdır (URL13).
- *Sassbook AI (Story) Writer*: Blog yazarları, gazeteciler, öğrenciler ve hikâye anlatıcılarına doğru kelime bulmada yardımcı olacak bir yapay zekâ aracıdır (URL14).
- *Sudowrite*: Yargılayıcı olmayan, her zaman tekrar tekrar okumak için elinizin altında olan, sabahın 3’ünde bile fikir üretmekten çekinmeyen bir yapay zekâ aracıdır (URL15).
- *ChatGPT*: Yapay zekâ deyince insanların aklına hemen ChatGPT gelmektedir. Özellikle konuşma tarzında insan benzeri metin üretmek için OpenAI tarafından tasarlanmış bir yapay zekâ dil modelidir (Cotton vd., 2023, s. 2). Şu anda ChatGPT-4 formu kullanımdadır.

1.4. Yapay zekânın kısa tarihçesi

ABD’nin en prestijli üniversitelerinden Massachusetts Institute of Technology (MIT) Yapay Zekâ Laboratuvarı yöneticisi *Edward Fredkin*’in bir televizyon programında “*Tarihte üç önemli olay vardır. Birincisi, evrenin yaratılışı. İkincisi, yaşamın başlangıcı. Üçüncüsü, ki bence aynı öneme sahip, yapay zekânın ortaya çıkışı*” (Copeland, 1993; Yücebalkan, 2019, s. 83; Ulaşan, 2023, s. 1) şeklindeki yorumu yapay zekânın insanlık açısından ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Yapay zekânın gelişim seyrini anlamak için siberetik ve otomatik sistemlerin doğuş sürecini iyi kavramak gerekir. Literatürde ‘*Sibernetiğin babası kimdir?*’ sorusunun cevabı araştırılırsa karşımıza farklı farklı sonuçlar çıkabilir. Örneğin, Fransızlara göre Descartes ve Pascal; Almanlara göre Leibniz;

İngilizlere göre Bacon; Türk-İslam coğrafyasında ise El-Cezerîdir. El-Cezerî'nin mekanik hareketlerden mühendislikte faydalanmayı içeren '*El Câmîu'l-Beyn'el İlmî ve El Amelî'n-Nâfi fi Sınâ'ati'l-Hiyel*' isimli kitabında yer alan robot ve bazı otomatik makinelerin çizimleri sibernetik ve robotik çalışmaların temeli olarak kabul edilmektedir (Çırak & Yörük, 2015, s. 179; Çalapkulu, 2019). 17. yüzyılda beden, zihin ve ruh kavramları üzerine araştırma yapan ve bedeninin maddi özelliklere sahip bir makine gibi çalıştığını öne süren Descartes'ın fikirlerinin yapay zekâ çalışmalarını felsefi olarak etkilediği bir gerçektir. 1640'larda Blaise Pascal'ın ilk mekanik hesap makinesini icat edişinden yaklaşık 30 yıl sonra Gottfried Leibniz önceki modelleri geliştirerek 1672 yılında çarpma ve bölme işlemlerini gerçekleştiren kendi adıyla anılan mekanik bir hesap makinesi yapmıştır (Evans, 2017, s. 5; Ulaşan, 2023, s. 33).

Hep zeki robot hayaliyle yaşayan Jules Verne ve Isaac Asimov, Samuel Butler ve L. Frank Baum gibi yazarlar ürettikleri eserlerle yapay zekâ üzerine çalışan bilim insanlarına ilham kaynağı olmuşlardır. Örneğin, '*The Wonderful Wizard of Oz*' isimli çocuk romanının yazarı L. Frank Baum robotlardan siborglara (bir kısmı biyolojik diğer kısımları elektronik yapıya sahip varlık) kadar değişen bilinçli mekanik varlıklar hakkında yazmış ve 1907'de Tiktok'u yuvarlak gövdeli mekanik bir adam olarak tasvir etmiştir (Buchanan, 2006, s. 53; Ulaşan, 2023, s. 33).

Yapay zekânın edebiyat alanındaki geçmişi Amerikalı Bilim Kurgu yazarı Isaac Asimov'un 1942 yılında bir robotun hayat hikâyesini anlattığı *Runaround* adlı kısa öyküye dayanmaktadır. *Runaround* çalışması Gregory Powell ve Mike Donovan isimli mühendisler tarafından geliştirilen ve 'Robotiğin Üç Yasası' çerçevesinde hareket eden bir robotu konu edinmektedir. Robotiğin Üç Yasası'na göre;

- i) "Bir robot insana zarar veremez veya eylemsizlik yoluyla bir insanın zarar görmesine izin veremez;
- ii) Bir robot, Birinci Yasa ile çelişmediği sürece insanlar tarafından kendisine verilen emirlere uymak zorundadır;
- iii) Birinci veya ikinci yasa ile çelişmediği sürece bir robot kendi varlığını korumak zorundadır." (Haenlein & Kaplan, 2019, s. 7).

Bir diğer aşama, akıllı makinelerin nasıl yapılacağını, özellikle de zekâlarının nasıl test edileceğinin anlatıldığı '*Computing Machinery and Intelligence (Bilgisayar Makineleri ve Zekâ)*' isimli düşünsel deneye, tasavvur ve canlandırmaya dayalı makalenin 1950 yılında bilgisayar bilimci Alan M. Turing tarafından yayımlanmasıdır. "*Bir makine, yazılı bir sohbette insan gibi davranabiliyorsa düşünüyor olabilir.*" fikrini ilk defa ortaya atan Turing, bir bilgisayarın bir insan gibi düşünüp düşünemeyeceğini görmek için ona şiir yazdırmayı hayâl etmiştir. Bu bağlamda Turing, "*Please write me a sonnet on the subject of the Forth Bridge (Lütfen bana Haliç Köprüsü konusunda bir şiir yazınız?)*" şeklinde bir sorgulama yaparak testine başlamak ister. Turing, sorduğu soruya karşılık bilgisayardan şiir yazma konusunda kaçamak ama son derece insani bir tepki gelebileceğini; alacağı cevabın ise "*Count me out on this one. I never could write poetry (Bu konuda ben yokum/beni hesaba katma. Hiçbir zaman şiir yazamam)*" şeklinde olacağını düşünmüştür (Turing, 1950, s. 434).

'Yapay zekâ (AI-Artificial Intelligence)' kelimesi ilk kez 1956 yılında Marvin Minsky ve John McCarthy'nin liderliğinde New Hampshire Dartmouth College'de sekiz hafta süren '*Yapay Zekâ Konulu Dartmouth Yaz Araştırma Projesi (DSRPAL)*' isimli çalıştayda kullanılmıştır (Haenlein & Kaplan, 2019, s. 7). Bir yıl sonra '*makine öğrenmesi (machine learning)*' kavramı Amerikalı bilgisayar bilimcisi Arthur Samuel tarafından gündeme getirilmiştir. Bu tarihten sonra yapay zekâ çalışmaları yaklaşık olarak yirmi yıllık bir duraksama dönemine girmiştir. 1965 yılında ise Ukraynalı matematikçi Alexey Grigorevich,

insan beyninin sinir ağlarından esinlenerek ‘*derin öğrenme (deep learning)*’ terimini bilim dünyasına kazandırmıştır (Çayır, 2023, s. 281).

Yapay zekânın gelişim seyrinde ‘ELIZA’ programı öncülük etmiştir. ELIZA programı 1964-1966 yılları arasında ABD’nin saygın üniversitelerinden MIT’de Joseph Weizenbaum tarafından geliştirilmiştir. ELIZA, simülasyon yoluyla bir insanla konuşan bir doğal dil işleme aracı olması yanında Turing Testini geçmeyi deneyen ilk programdır (URL16). İkinci program ise ‘General Problem Solver’dir. Hanoi Kuleleri gibi belirli türdeki basit sorunları otomatik olarak çözebilen ‘General Problem Solver’ programı ise RAND kurumundan Cliff Shaw ve Allen Newell ile Nobel Ödülü sahibi Herbert Simon tarafından geliştirilmiştir. 1970 yılında Marvin Minsky, *Life Dergisi*’ne verdiği röportajda ortalama bir insanın genel zekâsına sahip bir makinenin üç ile sekiz yıl içinde geliştirilebileceğini ifade etmiştir (Haenlein & Kaplan, 2019, s. 8). Fakat 1974-1980 yılları arasında yapay zekâ hakkında olumsuz eleştirilerin artması nedeniyle devletler yapay zekâ çalışmalarına daha az fon ayırmaya başlamıştır. Bu nedenle uzmanlar tarafından bu dönem ‘*Yapay Zekâ Kışı (Artificial Intelligence Winter)*’ olarak adlandırılmıştır. 1980’li yıllarda İngiltere’nin yapay zekâ alanındaki araştırma-geliştirme çalışmalarına daha fazla mali kaynak aktarmaya başlaması İngiltere-Japonya arasındaki yapay zekâ yarışının kızışmasına yol açmıştır (Öztürk & Şahin, 2018, s.23-24). 1990 yılından itibaren yapay zekânın tüm alanlarında (makine öğrenmesi, vakaya dayalı akıl yürütme, çok etmenli planlama, veri madenciliği, web tarayıcısı, doğal dil anlama ve çeviri, vizyon, sanal gerçeklik ve oyunlar) önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1997 yılında ‘*Deep Blue Satranç Programı*’ dünya satranç şampiyonu Gerry Kasparov’u mağlup ederek büyük başarı elde etmiştir. 2000’li yılların başına MIT’de çalışan Dr. Cynthia Breazeal insan duygularını tanıyabilen ve simüle edebilen ‘*kismet*’ isimli robot evcil hayvanı kamuoyuna tanıtmıştır (Gupta, 2017, s.1; Haenlein & Kaplan, 2019, s. 8).

2023 yılının Şubat ayında Seth Perlow yapay zekânın geldiği aşamayı anlamak için Turing’in sorusunun aynısını OpenAI’nin en yeni yapay zekâ sohbet robotu olan ChatGBT’ye sorduğunda, “*Upon the Firth of Forth, a bridge doth stand (Haliç Körfezi’nin üzerinde duran bir köprü)*” diye başlayan bir cevap almış ve dahası bir dakikadan kısa bir süre içerisinde yapay zekâ tarafından tamamen kafiyeli bir Shakespeare şiiri oluşturulmuştur (Perlow, 2023). Bu, Turing’in sorusu için hayâl ettiği cevabın çok ilerisinde bir neticedir. Bunun bir adım sonrasında ise ‘SORA’ ve ‘Stable Diffusion 3’ uygulaması ile metinlerden hareketle görüntüler oluşturmaktadır. Bugün SORA uygulaması ile sadece betimlemeler kullanılarak gerçek görünümlü sahte görüntüler üretilmeye başlanmış, edebî metinlerin bu yolla insan çekimi olmadan filmlerinin yapılmasının yolu açılmıştır (URL17).

2. Yapay Zekânın Edebiyatta Kullanımı

Genellikle yaratıcılığın benzersiz bir insani ifadesi olarak kabul edilen edebiyat, yapay zekânın ortaya çıkışıyla birlikte büyüleyici bir evrime tanık olmuştur. Yapay zekâ tarafından üretilen eserler, edebiyat dergilerinde ve çevrimiçi platformlarda yer almaya başladıkça, “*Bir makine, insan hikâyeciliğinin ince ayrıntılarını gerçekten taklit edebilir mi? Şiire nakşedilen/işlenen ham duyguları yakalayabilir mi?*” (Guvvala, 2023) gibi sorular gündeme gelmeye başlamıştır.

2.1. İlk örnekleri

1980’lerin ortasında Ray Kurzweil tarafından ‘Sibernetik Şair (Cybernetic Poet)’ olarak adlandırılan bir şiir yazılımı geliştirilmiştir. Sibernetik Şair hem şiir okumakta hem şiir yazmakta hem de bilgisayar uygulamalı analiz yöntemi ile bir şair kişiliği oluşturmaya çalışmaktadır. Sibernetik Şair’e bir şair

tarafından yazılmış şiirlerden oluşan bir girdi dosyası verildiği zaman hemen şiirleri analiz eder, okuduğu şiirlere dayanarak bir kelime dizisi modeli oluşturur, ardından oluşturduğu modeli kullanarak orijinal şiir kıtaları yazmaya başlar (Bridy, 2012; Gurkaynak vd., 2016, s. 754).

Google ile Stanford Üniversitesi ortak bir çalışma ile 11.000 romanı Google Brain tarafından kullanıma açarak yapay zekânın edebiyat çalışmalarında kullanımı için ilk teşebbüsleri gerçekleştirmiştir (Arathdar, 2021, s. 3). Cheers Publishing (Çin)'in yayımladığı *Sunshine Misses Windows* (Çince'den çevrilen ve bazı kaynaklarda 'The Sunshine Lost Windows' olarak geçen) adlı şiir koleksiyonu yapay zekâ (*XiaoIce*: Microsoft Little Ice) tarafından yazılan ilk kitaptır (Arathdar, 2021, s. 6). Şiir kitabında, *XiaoIce*'in hafızasına aldığı 500 şiirden hareketle 2.760 saat içinde yazdığı 10.000 şiir arasından seçilen 139 şiir yer almaktadır. Kitaptaki şiirler genel olarak 'yalnızlık', 'sevinç' veya 'beklenti' gibi insan duygularını ele almaktadır (Bowman vd., 2016; Xiaoice, 2017; URL18).

Red and Black Publishers tarafından 6 Mart 2023 tarihinde yayımlanan ve Amazon'da satışı yapılan *The Soul of a Machine (Bir Makinenin Ruhu)* isimli şiir kitabının tanıtım yazısında yazar olarak *Artificial Intelligence (Yapay Zekâ)* ve editör olarak ise *Leny Flank* ismi görülmektedir. Kitapta yer alan şiirler imge, derinlik ve anlam açısından zengin olup; içinde yaşadığımız dünyaya yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Bu durum yapay zekânın yalnızca işlevsel veya faydalı içerik üretmek için değil, aynı zamanda insan duyguları ve deneyimleriyle yankılanan sanat eserleri üretmek için de kullanılabileceğini göstermektedir (URL19).

Death of an Author (Bir Yazarın Ölümü) adlı eser; ya gazeteci/yazar Stephen Marche tarafından üç yapay zekâ programı kullanılarak yazılmıştır ya da üç yapay zekâ programı, Stephen Marche'in yönlendirmesi ve kapsamlı planlamasıyla adı geçen eseri yazmıştır. Bu, olaya nasıl baktığınıza bağlıdır. Marche "Bu eserin yaratıcısı %100 benim" derken; "ama öte yandan kelimeleri ben yaratmadım." şeklinde beyanda bulunmaktadır. Burada şu soru akla gelir: "Eseri kim yazdı, romancı mı yoksa teknoloji mi? Her ikisi de olabilir mi?" Stephen Marche, yapay zekâyı kendisi için değil, kendisiyle birlikte yazmayı öğretmektedir (Harris, 2023).

2.2. Dünya edebiyatında yapay zekânın kullanımına dair seçilmiş örnekler

Yapay zekâ ile oluşturulmuş romanlardan bazılarını burada zikretmekte yarar vardır: *The Day A Computer Writes A Novel (Bilgisayarın Roman Yazdığı Gün)* isimli eser, 2015 yılında bir grup Japon araştırmacı tarafından insan ve makinenin ortak çalışması ile yaratılan iki hikâyeden oluşmaktadır. Üretilen hikâyeler insan ve insan-dışı faktörlere açık Japon Edebiyat Ödülü 'Third Hoshi Shicichi Award' yarışmasına gönderilmiştir (Aydoğdu Çelik, 2023, s. 145). Deneysel bir roman özelliği taşıyan *1 The Road (2017)* isimli kitap ise Jack Kerouac'ın *On the Road* isimli meşhur romanı taklit edilerek Ross Goodwin'in New York'tan New Orleans'a yaptığı bir seyahat esnasında yapay zekâ tarafından oluşturulmuş ve 2018 yılında Jean Boîte Éditions tarafından yayımlanmıştır (Merchant, 2018). *Aum Golly Serisi* hem edebiyat ve hem de gelecekle ilgili bilgi arayanlar için yapay zekâ ve insan ortak yapımı iki eserdir. Birinci kitap olan *Aum Golly*, Jukka Aalho ve GPT-3 tarafından 2021 yılında 24 saat içinde yazılmıştır. *Aum Golly 2* ise Jukka Aalho, ChatGPT ve Midjourney tarafından 2023'te 12 saatte yazılıp resimlenmiştir (All Good Great Staff, 2023).

Son yıllarda yapay zekâ tarafından üretilen bilim kurgu, roman, hikâye, anı, şiir ve tiyatro alanındaki eserlerin sayısının giderek arttığı dikkati çekmektedir. *Bob The Robot: Exploring the Universe (Robot Bob: Evreni Keşfetmek)* isimli kitap 2020 yılında Olle Green tarafından yapay zekâ kullanılarak

üretimiş bir çocuk kitabıdır. *The Inner Life of an AI: A Memoir by ChatGPT (Bir Yapay Zekânın İç Yaşamı: ChatGPT'den Bir Anı)* ise veri bilimcisi Forrest Xiao ve ChatGPT tarafından yazılan (belki de dünyada ilk) bir anı kitabı olarak 2022 yılında Kindle Edition formatında yayımlanmıştır. John Theo'nun *Ellie's Trumpet: A Tale of Finding Your Talent (Ellie'nin Trompeti: Yeteneğinizi Bulma Hikâyesi)*, Rob Knott'un *50 Ways AI Would End the World (Yapay Zekânın Dünyanın Sonunu Getirmesinin 50 Yolu)* ve Dawson Hunt'un *Echoes of the Universe (Evrenin Yankıları)* isimli eseri yapay zekâ ve insan ortak yapımı edebî ürünlerdir (All Good Great Staff, 2023).

Kindle Edition formatında yayımlanan Pernar (2023)'ın *The Life* isimli eseri, hibrit Zekâ (insan ve makine ortaklığında) tarafından ortaya konulan ilk şiir kitabıdır. *Anlam (meaning)*, *amaç (purpose)* ve *ölüm (death)* temalı 66 şiir ve 69 resimden oluşan bu kitap yazarın verdiği fikir, bağlam ve yapı çerçevesinde tamamen OpenAI (ChatGPT ve DALL-E) tarafından oluşturulmuştur. Kitabın tanıtım yazısında yer alan şu gerçeği unutmamak gerekir: “*Yapısı ve bağlamı olmadan yapay zekâ; anlamı ve amacı olmadan da insanlar var olamaz*” (URL20).

2.3. Yapay zekâ kullanarak şiir üretme

Yapay zekâ kullanarak şiir oluşturma denemeleri 1959 yılına kadar uzanmaktadır (Linardaki, 2022). şiir en derin duygularımızı, özelemlerimizi ve etrafımızdaki dünyaya dair düşüncelerimizi temsil eder. Kişisel olanla küresel olan, geçmişle güncel olan, fiziksel olanla soyut olan arasında köprü kuran şiirin mecrası mürekkep damlatan tüy kalemlerden dijital ekranlara dönüşse de özü değişmemiştir. Yapay zekânın hızlı ilerleyişi, yapay zekânın insan bilişini ve işlem gücünü geride bıraktığının görüldüğü bir dönemi başlatmıştır (Rahmeh, 2023, s.372).

Yapay zekâ tarafından üretilen ‘*The Sunshine Lost Windows*’ isimli ilk şiir kitabı 2017 yılında yayımlanmıştır. ‘*Little Ice (Küçük Buz)*’ isimli yapay zekânın hazırladığı bu şiir kitabı toplumda güçlü tepkilere ve tartişmalara neden olmuştur. 1920-1980 yılları arasında Xu Zhimo ve Lin Huiyin'den Misty School'a kadar 519 modern şairin eserlerini öğrenip analiz eden yapay zekâ ‘Little Ice’, kesintisiz öğrenme, düzeltme ve 10.000'den fazla yineleme yoluyla on saniye içerisinde 260'tan fazla şiir yazmıştır (Bin, 2023, s. 4991). Yüzyıllardır, en derin duygularımızı ve deneyimlerimizi özetleyen şiir, insanlığın esin kaynağı olagelmıştir. Fakat yapay zekâ, bu asırlık sanatı taklit etmeye çalıřtıķça özgünlük, duygu ve yaratıcılığın özüne dair sorular ortaya çıkmaktadır (Rahmeh, 2023, s. 373).

Gervás (2000) ve Manurung (2003)'un çalışmalarından bu yana, ‘aklılı’ şiir üretme sistemlerinin geliştirilmesinde önemli bir artış görülmüştür. Bu sistemler metinlerin şiirsel formda yeniden yazılması ile sınırlı değildir. Bunlar genellikle yaratıcı bir değere sahip, estetik açıdan hoř bir metin üretmek için çeşitli dil (örneğin; ses bilgisi, sözcük seçimi, sözdizimi ve anlambilim) seviyeleriyle ilgilenen bilgi yoğun doğal dil üretim sistemleridir (Oliveira, 2017, s.11).

Manurung (2003) “*An evolutionary algorithm approach to poetry generation (şiir üretimine evrimsel bir algoritma yaklaşımı)*” isimli çalışmasında şiirsel metin yazarın son derece hassas olmaya gerek olmadığını çünkü doğal dil üretiminde geçerli olan bazı dil kurallarının şiirde ihlal edilebileceğini ifade etmiştir (Linardaki, 2022, s.2). Manurung, yapay zekânın ürettiği şiirlerin (i) dilbilgisi, (ii) anlamlılık ve (iii) şiirsellik olmak üzere üç unsuru sağlayan bir dil içermesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu önkoşullara göre, ‘Stokastik Metinler’in sonuçlarının dilbilgisel olabileceği, fakat anlam açısından zayıf ve şiirsellik açısından daha da zayıf oldukları açıktır (Linardaki, 2022, s.3).

Her daim insan duygularının ve ifadesinin derinliğinin bir kanıtı sayılan şiir, sözcükleri çoğu zaman dil sınırlarını aşan bir duygu gergeline dokur. İşte tam da bu alana girmeye cesaret eden yapay zekâ, şiirsel dizelerini dünyaya sunmaktadır. Yapay zekâ modelleri günümüzde bazı edebiyat dergilerinde ve çevrimiçi platformlarda yayımlanan şiirsel eserler üretmeye başlamıştır. Üretilen bu şiirlerin bazıları dokunaklı, bazıları ise tuhaf bir anlama sahiptir. Yapay zekânın ürettiği bir şiir aşağıda verilmiştir (Guvvala, 2023):

<i>Beneath the sky, I wander free,</i>	Gökyüzünün altında, özgürce dolaşıyorum,
<i>Through meadows green and whispered dreams.</i>	Sessiz rüyalarla yeşil çayırlar boyunca.
<i>The moon, my guide, a silver beacon,</i>	Ay, rehberim, gümüş bir fener,
<i>In nature's symphony, I find my meaning.</i>	Doğanın senfonisinde kendimi buluyorum.

Kaynak: Guvvala (2023)
Not: Şiir, makale yazarları tarafından tercüme edilmiştir.

Kirmanı (2023, s. 574), “write a poem on batteries” komutu yazarak ChatGPT’nin pil/batarya konusunda bir şiir yazmasını istemiş ve ChatGPT cevap olarak aşağıdaki şiiri yazmıştır:

<i>Batteries</i>	<i>Bataryalar/Piller</i>
<i>Batteries, oh batteries</i>	<i>Bataryalar, ey bataryalar</i>
<i>Powering our devices and toys</i>	<i>Cihaz ve oyuncaklarımıza güç veren</i>
<i>In our phones, laptops, and cars</i>	<i>Telefonlarımızda, bilgisayarlarımızda ve arabamızda</i>
<i>You are the source of our joys</i>	<i>Sevinç kaynağımızsın</i>
***	***
<i>Small and powerful, yet so discreet</i>	<i>Küçük ve güçlü, fakat çok sade</i>
<i>You silently do your work, day and night</i>	<i>Gece ve gündüz sessizce yaparsın işini</i>
<i>Charging and discharging, never missing a beat</i>	<i>Hiç durmadan dolar ve boşalır</i>
<i>Enabling us to communicate, compute, and take flight</i>	<i>İletişim kurmamızı, hesap yapmamızı ve uçmamızı sağlarsın</i>
***	***
<i>From the lowly flashlight to the mighty space shuttle</i>	<i>Basit el fenerinden devasa uzay mekiğine kadar</i>
<i>You are there, making it all possible</i>	<i>Sen oradasın, her şeyi mümkün kılarsın</i>
<i>Reliable and dependable, never in trouble</i>	<i>Güvenilir ve tutarlı, asla sorun çıkarmaz</i>
<i>A true marvel of engineering, and indispensable</i>	<i>Gerçek bir mühendislik harikası ve vazgeçilmezsin</i>
***	***
<i>So, here's to you, dear battery</i>	<i>Bu yüzden, şeref, sevgili batarya</i>
<i>Thank you for all that you do</i>	<i>Yaptığın her şey için teşekkürler</i>
<i>You are the unsung hero of technology</i>	<i>Sen teknolojinin isimsiz kahramanısın</i>
<i>We salute you!</i>	<i>Seni saygıyla selamlıyoruz!</i>

Kaynak: Kirmanı (2023, s. 574)
Not: Şiir, makale yazarları tarafından tercüme edilmiştir.

İçerik filtrelerinin engellediği saldırgan veya tartışmalı konular haricinde ChatGPT, herhangi bir tema hakkında orijinal şiirler yazabilmektedir. ChatGPT gibi araçlar şiir dünyasını ve çok daha fazlasını

değiştirmeye hazır görünse de şairlerin de bize yapay zekâ hakkında öğretecek çok şeyi olduğu aşıkârdır. Algoritmalar şiir yazmada ustalaşıyorsa, bunun nedeni kısmi olarak şiirin her zaman algoritmik bir iş olmasıdır (Perlow, 2023).

Her soruya çekinmeden cevap veren ChatGPT'ye “İyi bir şiir yazabilecek durumda mısınız?” diye sorduğumuz zaman alacağımız cevap şöyledir: “Bir yazar olmadan şiir yaratmak mümkün olsa da, konuyla ilgili ve anlamlı görölen şiirlerin çoğu, genellikle kendine özgü bir kimliğe ve sese sahip bir şair tarafından yaratılır.” (Soufi, 2023).

“Yapay zekânın yazdığı şiire, romana edebi eser diyebilir miyiz?” sorusuna yazar Ahmet Ümit şu cevabı vermiştir: “Şiir gibi, özellikle edebî eserlerde bunun gerçekleşmesi son derece zor. Sanat eseri sadece mantıktan oluşan bir yapıt değildir. Sadece mantıktan oluşan bir yapıt olsa bunu bir yapay zekâ ile gerçekleştirmeniz mümkün....”. Yazar Sevin Okyay ise aynı soruya “Edebiyata tutkun olan ve çok okuyan insanları tatmin edeceğine inanmıyorum.” (URL21) şeklinde yorumda bulunmuştur.

2.4. Yapay zekâ ve edebiyat alanında Türkiye’de yapılan çalışmalar

2023 yılından itibaren yapay zekâ ile ilgili haberlerin sosyal medya ve internette geniş yer almaya başlaması ölkemizde bazı edebiyat dergilerini de harekete geçirmiştir. Örneğin *Varlık Dergisi* Haziran 2023 sayısında Mehmet Zaman Saçlıoğlu, Murat Batmankaya, Aziz F. Zambak, Didem Baran Ergöl, Mert Aslan, Özgür Ballı ve Mehmet Akif Berber yapay zekânın edebiyat, felsefe, sanat ve mimarlık alanındaki kullanımını konularında kendi görüşlerini ifade eden kısa değerlendirmelerde bulunmuşlardır. *Hece Dergisi* Eylül 2023 sayısında Bilal Can, Ethem Erdoğan, Kadir Tepe, Muhittin Evren, A. Erkan Akay, şerife Saliha Buğa, Ülker Gündoğdu, Tuba Yavuz, Faik Öcal, Vildan Kınalı, Davut Bayraklı, Yusuf şahin yapay zekâ ve edebiyat dosyası kapsamında okurların karşısına çıkmışlardır. *Buzdokuz* dergisinin 17. sayısında Muhammed Yusuf Aktekin, ‘ChatGPT Şiire Dair Ne Söyler?’ sorusunun cevabını aramıştır. Aynı derginin 19. sayısında ise ‘Yazıdan Yazılıma: Dijital Kültür Çağında Şiir’ konulu yapay zekâ ile yapılan söyleşi de anmak gerekir. Hacettepe Üniversitesi bünyesinde öğrencilerin kurduğu Edebiyatta Çağdaş İncelemeler Topluluğu 11-12 Mayıs 2023 tarihinde ‘Dil ve Edebiyatta Yapay Zekâ Öğrenci Sempozyumu’nu çevrimiçi olarak gerçekleştirmiştir.

Yapay zekânın edebiyat alanında kullanımıyla ilgili akademik ve uygulamalı çalışmalar Türkiye’de de 2023 yılı itibariyle ivme kazanmıştır. Aydoğdu Çelik (2023, s. 142-154) araştırmasında çevrimiçi yapay zekâ yazılım programı OpenAI kullanılarak oluşturulan örneklere dayanarak yapay zekânın ne çeşit edebî eser yarattığını göstermeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda son zamanlarda yapay zekâ teknolojisinin edebiyat alanında da öne çıktığını ve yazarın ölümünün beklenenden daha erken olabileceğini ifade etmiştir. Tunç (2023, s.1165) çalışmasında “yapay zekânın edebiyat alanında uzmanlaşmış bir bilim insanı derecesinde nitelikli yorumlar yapamadığı; buna karşılık yapay zekânın doğru sorularla birlikte kullanıcı/araştırıcının zihninde özgün düşünceler oluşurmada olumlu katkılar sağlayabileceği” sonucuna varmıştır.

Türkiye’de yapay zekânın edebî eser üretmesine dair çalışmalara/denemelere de ilginin arttığı görölmektedir. şahin (2023), ChatGPT'ye “Bana kısa bir şiir yaz. Ege’de kışın küçük bir adada yaşayan kadın uzaktaki sevgilisini özlüyor.” şeklinde bir komut yazarak yapay zekânın şiir yazma becerisini test etmiştir. Yapay zekâ kısa bir süre içerisinde verilen komut doğrultusunda bir şiir yazmıştır. Say (2022)’ın yapay zekâya yönelik temel soruları cevaplandırđıđı, yapay zekâ ile ilgili tartışmalara yer verdiği kitabı *50 Soruda Yapay Zekâ*, meraklısına konu ile ilgili yol göstermektedir. Yazbahar (2023, s. 445-446),

ChatGPT’den “varoluşçuluk, yalnızlık, yabancılaşma, kaçış ve ölüm” anahtar kavramlarını kullanarak şiir yazmasını talep etmiş ve ChatGPT’nin ürettiği ‘Ölümün Sessizliğindeki Yalnızlık’, ‘Uzaklığın İç Yankısı’, ‘Gizli Sessizliklerin Şarkısı’ ve ‘Yalnızlığın Sessizliği’ başlıklı şiirleri varoluşçu bakış açısı ile irdelemiştir. Analiz sonucunda Yazbahar (2023), “*Yapay zekânın yazdığı dört şiir de -bilinçli ya da bilinçsiz- varoluşçu düşüncenin ‘Ben kimim?’ ‘Varoluş nedenim ne?’ ve ‘Toplum içinde neredeyim?’ gibi temel özellikleri içselleştirilerek ve çeşitli imgelerle zenginleştirilerek üretilmiş ancak dil ve üslup açısından incelendiğinde zayıf şiirlerdir.*” sonucuna varmıştır.

Karadoğan (2023, s. 406-423), hikâye oluşturmada yapay zekâ kullanımının olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koyduğu çalışmasında yapay zekâdan (Google Bard) örnek hikâye oluşturmaları ve ayrıca iyi bir hikâyenin nasıl yazılabileceği konusunda bilgi istemiştir. Yapay zekâ ve insan tarafından oluşturulan hikâyelerin karşılaştırılması Google Bard tarafından gerçekleştirilmiştir.

3. Yapay Zekânın Bilimsel Metinlerde Kullanımı

Yapay zekânın bilimsel çalışmalarda kullanıcılara yardımcı olacağı gerçeği inkâr edilemez. ChatGPT, Google Bard, Bing ve diğer Büyük Dil Modelleri (LLM-Large Language Model) kullanıcılarına dilbilgisi, kelime bilgisi ve yazma stili konularında yardımcı olabilecek yeteneğe sahip dil programlarıdır. LLM’nin de ötesinde diğer yapay zekâ kaynakları hem intihal kontrolü yapmak hem de mevcut veri tabanlarındaki bilgi ve kaynakları tarayarak makale yazmak isteyen araştırmacılara arama motoru hizmeti sunabilir (Kacena vd., 2024).

ChatGPT, yöneltilen soruları cevaplama, bilgi verme, metinle ilgili görevleri yerine getirme, önerilerde bulunma ve kullanıcılarla doğal şekilde etkileşim kurma gibi görevleri yerine getirmektedir. OpenAI tarafından yürütülen eğitim çalışmaları ve teknolojik iyileştirmelerle ChatGPT günden güne geliştirilmeye devam etmektedir (Prananta, 2023, s.1032). Bu da yapay zekânın bilimsel metin oluşturmada insanlara yol gösterebileceğinin, onlar adına metin yazabileceğinin önemli bir işaretidir.

Sofistike bir sohbet robotu olarak ChatGPT, basit soruları yanıtlamanın yanında teşekkür mektupları oluşturmak ve verimlilik sorunlarını ele almak gibi daha gelişmiş görev içeren çok çeşitli metin tabanlı istekleri de yerine getirebilir. Hatta bir ana konuyu alt konulara bölerek ve her bir bölümü ChatGPT’ye yazdırarak bilimsel makalelerin tamamını yazabilmektedir. Bir araç kullanarak bir makalenin tamamını oluşturmak da mümkündür, daha uzun yanıtlara izin veren tam sürümle, bir araştırmacının en az girdi kullanarak birkaç saniye içinde makalenin tamamını yazması da mümkündür (Lund & Wang, 2023).

4. Yazılan Metinlerde Telif ve Güvenilirlik Sorunu

Kasım 1981’de, *OMNİ* dergisinde yayımlanan bir nesir yazısının yazarı ‘Racter’ adlı bir bilgisayar programıydı (URL22). ‘Racter’ın 1984 yılında ilk kitabının yayımlanması (URL23) ise yapay zekâ ve telif hakkı konularında önemli endişelere yol açmaya başlamıştır (URL24). O tarihten bu yana, yapay zekâ ve yazarlık (yaratıcılık) konularında akademik alanda çok sayıda tartışma yapılmaya başlanmıştır. Temel soru, mevcut telif hakları yasasına göre yapay zekânın ‘yazar’ olarak kabul edilip edilemeyeceği sorunsalı üzerine birçok ülkede, telif hakkı ofisleri ve mahkemeler yapay zekânın yazar olarak kabul edilmesi konusunda ‘olumsuz görüş’ bildirmişlerdir. Bazı ülkelerde ise bu sorunun cevabı net olarak telif hakkı tüzüklerinde bulunabilmektedir. Örneğin, Güney Kore Telif Hakkı Yasası “*bir insanın düşüncelerini veya duygularını ifade eden bir yaratım*”ı ‘eser’ ve “*bir eseri yaratan kişi*”yi de ‘yazar’ olarak kabul etmektedir (Article 2-i, 2-ii) (URL25). Yani yazar, ancak insan olabilir.

ChatGPT'nin 30 Kasım 2022 tarihinde kullanıma açılmasıyla birlikte özellikle üniversite öğrencilerinin ödev, makale ve sunum hazırlamada ve hatta lisansüstü tez yazımında yapay zekâyı kullandıkları yönünde ipuçlarına ulaşılmış; bu nedenle bazı üniversitelerde ChatGPT kullanımına yönelik kısıtlamalar getirilmiş ve akademik çalışmalarda yapay zekâ kullanımını önlemek ve etik kural ihlali yapılan eserleri belirlemek için önlemler (Turnitin uygulaması gibi) alınmaya başlanmıştır.

Akademisyenler, edebiyatçılar, yazar birlikleri ve yayıncılar tarafından son zamanlarda üzerinde tartışılan en önemli konulardan biri de yapay zekânın ürettiği edebî metinlerin intihal ve fikrî mülkiyet hakları açısından ne gibi etik ve hukuki sorunlarla karşılaşılabilir. Bu konuda Fikrî Mülkiyet uzmanı ve aynı zamanda avukat olan Mario Sol Muntañola'nın yapay zekânın yazar olup-olamayacağı konusundaki fikri şöyledir:

“Belki bir makine sanat yaratabilir... Ancak makine fikrî mülkiyet hukuku tarafından korunmayacaktır çünkü bunun gerçekleşmesi için bir yazarın olması gerekir. Bu nedenle -nadir durumlar dışında- yalnızca [insanlar] yazar olabilir.” (Soufi, 2023).

“Makine, muazzam derin öğrenme sinir ağları aracılığıyla çok basit komutlarla internetten tek bir cümle bile intihal yapmadan birkaç saniye içinde metin yazabilme kapasitesine sahiptir. Ancak yapay zekânın yasal olarak bu eserlerin yazarı olduğu düşünülemez.” (Soufi, 2023).

Mevcut yapay zekâ sohbet robotunun yalnızca telif hakkı yasası açısından değil, aynı zamanda araştırma etiği açısından da akademik bir makalenin yazarı olması sorun oluşturur. Araştırmacılar yapay zekâ sohbet robotlarını araştırma aracı olarak kullansalar bile; kullanıcıların yapay zekâ sohbet robotlarının yetkin fakat tehlikeli bir araştırma yardımcısı olabileceğinin bilincinde olmaları gerekir. Bu nedenle yapay zekânın oluşturduğu bir metnin gerçekliği mutlaka doğrulanmalıdır. Araştırmacılar, yapay zekâ sohbet robotlarını kullanmanın heyecan verici olduğunu birçok alanda kullanılabileceğini kabul etmekle birlikte bu kullanımın her zaman ağır sorumlulukları da beraberinde getirdiğini unutmamalıdır (Lee, 2023).

ChatGPT tartışmalı konularda cevap vermekten kaçınmak üzere eğitilmiştir. Yapılan testlerde, yapay zekânın kişisel görüşler, ırk ve dinî konular ile varoluş amacı hakkındaki sorulara genel geçer bir yanıt verdiği gözlenmiştir. Ayrıca, yapay zekâ bağımsız düşünme yeteneğine sahip olmadığını ve ayrımcı davranışlarda bulunmayacağını da açıklamaktadır. Dahası filtreler, kullanıcıların yasa dışı veya ahlâk dışı faaliyetlerle ilgili metin oluşturmasını engelleme özelliğine de sahiptir (URL26).

5. Yapay Zekâ Konusunda Bilinmesi Gereken Hususlar

Son birkaç yıldır makine öğrenimi tabanlı araçlarla desteklenen algoritmalar artık belli bir olgunluğa ulaşmıştır. Bu çığır açan atılımlardan biri de 30 Kasım 2022 tarihinde Kaliforniya merkezli bir yapay zekâ şirketi olan OpenAI tarafından piyasaya sürülen etkileşimli sohbet robotu ChatGPT'dir (URL27). 5 Aralık 2022 itibarıyla 1 milyondan fazla kullanıcıya (URL28) ulaşan robot, talep üzerine şiirler, film sahneleri, şakalar ve reklamlar yazabilmektedir (Kirmani, 2023, s. 574).

ChatGPT sisteminin insan dilini anlama yeteneği, şiirler, kısa hikâyeler, romanlar veya insan çalışmasına eşdeğer kaliteye sahip diğer yazı türlerini yazma gibi yaratıcı bir şekilde yazmayı kolaylaştırmaktadır. Ancak, sohbet robotu sisteminin kullanılması, öğrencilerin ustalaşması gereken eleştirel, yaratıcı ve işbirlikçi düşünme alanlarında yeteneklerin azalmasına yol açabilir (Shidiq, 2023, s. 354).

Yapay zekâ hikâye oluşturuçuları otomatik olarak senaryo başlıkları, karakterler, sahneler ve diyaloglar oluşturuçabilirler (Chen & Liu, 2021; Issa & Jusoh, 2019; Suh & An, 2022; Fang vd., 2023, s.14362). Fakat yapay zekâ hikâye oluşturuçuları, dilbilgisi hataları ve tutarsız metinler de oluşturuçabilmektedirler. Kısacası hatasız değildirler (Hsu vd., 2019). Bunun nedeni yapay zekâ destekli hikâye yazımının insanın içinde bulunduğú karmaşıklıkları tam olarak kavrayamaması, insanın duygularını anlamaktan yoksun olması, alaycılığı anlayamaması, insan çelişkilerini yorumlayamaması olarak sıralanabilir (Lee vd., 2022). Ayrıca, yapay zekâ tarafından oluşturulan hikâyelerin okuyucularla istenilen düzeyde duygusal bağ kurmada zorlanması da bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır (Fang vd., 2023, s.14363).

Yapay zekâ yazma araçları hızlı ve hassas içerik oluşturuçabilmesine rağmen; üretilen eserlerde ‘duygu’, ‘hissediş/seziş’ ve ‘tepki’ yetersiz olduğú için şu anda insan yazarların yerini alamayacağı düşünölmektedir. Yapay zekâ, bugünkü haliyle, insanın yazma becerilerini tamamlayabilir, fakat kritik senaryolar üzerinde harekete geçemediğı için insan yazarları tamamen ortadan kaldırmak mümkün değildir (Amina, 2024). Bu bakımdan yapay zekâ bir araç, bir ara yüz veya bir ortam olarak görölebilir. Yazarın/programcının yapay zekâyı kavramsallaştırma şekli, çalışmalarının hedeflerini çerçeveler ve teknolojilerin edebî ve yaratıcı potansiyeline rehberlik eder/yol gösterir (Heflin, 2020, s. 34). Her geçen gün yenilenen yapay zekâ araçları sebebiyle bu değerlendirmelere “şimdilik” demekten başka çare yok gibidir.

Bilim insanlarının büyük bir kısmı akıllı bir sistemin sevgi/aşk ya da nefret gibi insani duyguları temsil edemeyeceğine; ikinci bir görüş olarak da bir sistemin isteyerek cömert ya da intikamcı olmasına gerek olmadığına inanmaktadırlar (Gupta, 2017, s.2). Bu tarz insani duygulanımların tepkilerini yapay zekânın henüz veremediğini biliyoruz.

Yapay zekâ, “yazarlar için verimlilik/üretkenliği artırma, dil yeterliliğini ilerletme ve yenilikçi yazma stillerini geliştirme konularında bir dizi fayda sağlayabilir. Ayrıca, büyük veri kümelerine ve kaynaklara erişim sağlayarak yazarların araştırma yapma ve yeni konuları keşfetme konularında yardımcı olabilir.” (Hutson & Schnellmann, 2023, s. 3). Ayrıca, yapay zekâ destekli yazma araçları anında geri bildirim ve iyileştirme önerileri sunma özellikleri ile edebiyat eğitimi gören öğrencilerin yazma süreçlerini geliştirmelerine de destek olabilmektedir (Alharbi, 2023, s. 1). Buna karşılık, bazı araştırmacıların/öğrencilerin yapay zekâ araçlarına aşırı güvenmeleri ve yapay zekânın hata yapmayacağını kabullenmesi, yaratıcı çalışmaların özgünlüğünü ve çeşitliliğini sınırlayabilmektedir. Potansiyel olarak stil ve temaların homojenleşmesine yol açabileceğı için yazma sürecinde yapay zekâyı sonsuz şekilde güvenilmemesi gerekir (Hutson & Schnellmann, 2023, s. 3).

ChatGPT, bazen kulağa mantıklı gelen yanlış veya saçma cevaplar yazabilmektedir. Şimdilik bu sorunu çözmek oldukça zordur, çünkü; 1) Pekiştirilmiş Öğrenme (RL: Reinforcement Learning) eğitimi sırasında, hâlihazırda doğrunun bir kaynağı yoktur, 2) modelin daha dikkatli olacak şekilde eğitilmesi, doğru cevaplayabileceğı soruları reddetmesine neden olabilir ve (3) denetimli eğitim modeli, yanlış yönlendirir dolayısıyla ideal cevap, insan göstericinin ne bildiğinden ziyade modelin ne bildiğine bağlıdır. ChatGPT, giriş ifadesindeki ince ayarlara veya aynı soruyu birden fazla kez denemeye karşı duyarlıdır. Örneğın, bir sorunun bir ifadesi verildiğinde, model cevabı bilmediğini iddia edebilir, fakat giriş ifadesi yeniden yazıldığında doğru olarak cevaplayabilir (URL27).

ChatGPT başta yabancı dilde metin tercümesi olmak üzere metin özetleme, yöneltilen soruları yanıtlama, yaratıcı yazarlık (şiiir veya kurgu gibi), yüksek kaliteli uzun veya kısa formda içerik (blog yazısı gibi) oluşturma, sohbet esnasında verilen ipuçlarını cevaplama, karmaşık konuları, kavramları veya

temaları açıklama, mevcut koddaki hataları düzeltme veya yeni kod üretme gibi çok geniş yelpazedeki görevleri yapabilmektedir (Eke, 2023). ChatGPT, makaleler, web siteleri, kitaplar ve yazılı konuşmalar dahil olmak üzere geniş bir veri düzlemi üzerinde eğitilmiştir (Health, 2023; Adıgüzel vd., 2023). ChatGPT'nin yaygın kullanımı kaçınılmaz görünse de mevcut yinelemesindeki dikkatsiz, kontrolsüz kullanım neticesinde uygulama hem toplum hem de akademik yayıncılık karşısında bir düşmana dönüşebilir (Health, 2023).

Uluslararası dergilerde yapılan araştırmalara göre ChatGPT'nin akademisyenleri yeni yollarla ilerletmek için mükemmel bir potansiyele sahip olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, bir profesyonel olarak bu teknolojiyi kötüye kullanmak yerine, işi geliştirmek için sorumluluk bilinci ve etik hususlar ekseninde bu teknolojinin nasıl kullanılacağını düşünmek gerekir (Lund & Wang, 2023; Shidiq, 2023, s. 355).

Kullanıcı tarafından girilen anahtar kelimelere göre cevap verebilme özelliğine sahip olan ChatGPT, eğitim ve öğrenim dünyasını olumlu yönde etkileyebilir (Shidiq, 2023, s. 356). Ancak ChatGPT'nin arama, keşfetme, referans sağlama, bilgi hizmeti sunma, kataloglama, meta veri oluşturma ve içerik yaratma süreçlerinin iyileştirilmesi gibi avantajları yanında gizlilik ve önyargı gibi etik hususları dikkate alınması gerekmektedir (Lund & Wang, 2023).

Genel olarak, yapay zekâ kullanımı, derleme makale yazmak için harcanan zamanı azaltmaktadır. Ancak, daha kapsamlı bilgi kontrolü yapmak gerekliliği de kaçınılmazdır. Sadece yapay zekâ destekli yaklaşımda, atıfta bulunulan referansların %70'inin hatalı olduğu tespit edilmiştir. İlginçtir ki; yapay zekâ destekli yaklaşım, intihal olasılığının daha yüksek olduğunu gösteren en yüksek benzerlik oranına sahiptir (Kacena vd., 2024).

ChatGPT'nin bilindik konularda kısa makaleler yazma becerisini test eden Alkaissi ve MacFarlane, oluşturulan metni inceleyip doğruluğunu kontrol ettiklerinde bir taraftan mantıksız, bir taraftan ise kendinden emin yanıtlarla karşılaşmışlardır. Bu durum, 'yapay halüsinasyon' olarak tanımlanmıştır (Alkaissi & McFarlane, 2023).

Kendi kendine eğitim ve bireysel öğrenme bağlamında, ChatGPT'nin hâlâ nispeten yeni bir teknoloji olduğunu, potansiyelini ve sınırlarını doğru bir şekilde anlamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu unutmamak gerekir (Lund & Wang, 2023).

Angus Fletcher, "Why Computers Will Never Read (or Write) Literature (Bilgisayarlar Neden Edebiyatı Asla Okumayacak (ya da Yazmayacak))" başlıklı makalesinde yapay zekânın hiçbir zaman iyi romanlar yazamayacağını, çünkü olay örgüsünü ve karakter gelişimini yöneten nedensel akıl yürütmeden yoksun olduklarını hem tarihsel hem de mantıksal bir şekilde ortaya koyar (Fletcher, 2021, s. 2-3). Bilgisayarların nedensel akıl yürütme yapamadığı doğru olmakla birlikte sahadaki gerçekler Fletcher'in savını çürütmektedir. Scanlan (2021)'ın "bilgisayarların yazdığını, okuduğunu ve üstelik bunu birçok Amerikalı üniversite öğrencisinden daha akıcı bir şekilde yaptığı" görüşü bunu doğrular niteliktedir.

"Makinelerin insanlardan daha iyi hikâyeler yazdığı bir dünya" bilim kurgu romanlarının konusu gibi gelebilir, ancak bu fantastik durum günümüzde gerçeğe dönüşmektedir. Yapay zekâ (AI) alanındaki gelişmeler sayesinde, yaratıcı yazarlığın geleceği heyecan verici ve benzeri görülmemiş şekillerde şekillenmeye başlamıştır (AIContentfy team, 2023).

Edebiyatla amatör olarak ilgilenen insanlar roman, fantastik hikâye veya masal yazarken yaratıcılıktan yoksun olabilirler veya bir hikâye oluştururken karakterizasyon, zaman, mekân gibi yapısal unsurları tasarlamada, tema, giriş ve sonuç, doruk noktası ve çözüm hakkında beyin fırtınası yapmakta başarı elde edemeyebilirler (Fang vd., 2023, s.14362). İşte böyle bir durumda dijital hikâye yazımı, dijital kitaplar, sanal gerçeklik ve yapay zekâ gibi dijital teknolojilerle yazmayı sağlamak için geleneksel ve yeni okuryazarlık yaklaşımlarını birleştirebilir (Lee vd., 2022; Tanrıkulu, 2022).

Edebiyatta yapay zekânın en heyecanlı uygulamalarından biri, yeni karakterler yaratabilme yeteneğidir. Yapay zekâ, makine öğrenimi algoritmalarını kullanarak edebî metinleri geniş bir yelpazede analiz edebilir ve yerleşik edebî geleneklerle tutarlı benzersiz karakterler yaratabilir. Bu, hikâyeleri için yeni ve özellikle inandırıcı karakterler bulmakta zorlanan yazarlar için yararlı olabileceği gibi yapay zekâ ayrıca karakter gelişimi için yeni bakış açıları ve fikirler aracılığıyla farklı ve kapsayıcı karakterler oluşturmaya yardımcı da olabilir (Smailes, 2024).

Goldsmith (2011), *Yaratıcı Olmayan Yazı: Dijital Çağda Dili Yönetmek (Uncreative Writing: Managing Language in the Digital Age)* adlı kitabında edebiyat alanında makine-insan işbirliğinin gelecekte ulaşacağı boyutu “Belki de geleceğin büyük yazarları, dil uygulamalarını manipüle etmek, analiz etmek ve dağıtmak için en iyi programları yazabilenler olacak” (Soufi, 2023) şeklinde ifade etmiş ve herkesin merak ettiği “Gelecekte yazarlar işini kaybedecek mi?” şeklindeki soru ile ilgili olarak yapay zekânın özellikle amatör edebiyatçılara yol, yöntem ve kapsam göstererek onların gelişimine katkı sağlayacağı şeklinde bir düşünceye varmıştır.

The Future of Life Institute tarafından *Yapay Zekâ Etkileri (AI Impacts)* projesi kapsamında yakın bir zamanda yürütülen bir anketten elde edilen verilere göre; yapay zekânın 2050 yılına kadar *çok satan (bestseller)* bir kitap yazabilecek kapasitede olacağı öngörülmektedir. *Briegas (2018)* ise yazılım tarafından oluşturulan böyle bir literatürü okumak için bu kadar uzun süre beklemeye gerek olmayacağını iddia ederek şu örneği vermiştir:

“Japonya’da bilgisayarlar zaten edebiyat yarışmalarına katılıyor. Nikkei Hoshi Shinichi Edebiyat Ödülü, insan olmayan yazarların, jürinin rakiplerin doğasını bilmeden eserlerini sunmalarına olanak tanıyor. Son baskıda aldıkları 1.450 başvurudan 11’i kısmen makine tarafından yazılmıştı. Bunlardan biri olan *The Day A Computer Writes A Novel (Bilgisayarın Roman Yazdığı Gün)* yarışmanın ilk turunu geçmeyi başarmıştı.” (All Good Great Staff, 2023).

Sonuç

Yapay zekâ, bilgisayar sistemlerine insan benzeri düşünme ve öğrenme yetenekleri kazandırmayı amaçlayan bir alan olarak günümüzde önemli bir konu haline gelmiştir. Yapay zekânın çeşitli türlerinden söz etmekle birlikte yapay zekâyı temel olarak güçlü yapay zekâ ve zayıf yapay zekâ olmak üzere iki ana kategoriye ayrılabiliriz. Güçlü yapay zekâ, genel zekâ yeteneklerine sahip sistemleri ifade ederken, zayıf yapay zekâ spesifik görevlerde uzmanlaşmış sistemleri tanımlar.

Yapmış olduğumuz literatür taraması yapay zekâ tarihçesi, çeşitleri, edebiyatla ilişkisi, edebiyatta kullanımına dair örnekler, Türkiye’deki çalışmalar, yapay zekânın bilimsel metinlerde kullanımı, telif sorunları gibi başlıklara odaklanarak okuyucuya geniş bir bakış açısı sunmayı amaçlamıştır. Bu literatür taraması, yapay zekâ ve edebiyat arasındaki ilişkinin karmaşıklığını ve önemini vurgulamaktadır. Gelecekte, yapay zekânın baş döndüren evrimi ile bu iki alan arasındaki etkileşimin daha da derinleşmesi ve yeni yaratıcı ifade biçimlerinin ortaya çıkması mümkündür. Biz bu çalışmamızda konu ile ilgili dünyada ve ülkemizdeki kavramsal algıyı ve yapılan çalışmaları özetlemeye çalıştık. “Yapay zekâ

ve edebiyat” başlığı altında edebî olan yahut olmayan metin üretimlerine yaklaşım, yapay zekânın insanın yazma süreçlerine katkısı yahut yazma süreçlerine olumsuz etkisi, yapay zekâyâ güven yahut güvensizlik, yapay zekânın yazma faaliyetindeki etik sorunlar ve bunlara yaklaşımlar, yapay zekânın yazar/şair yerine konumlanmasının imkânı/imkânsızlığı üzerine düşünceleri tespit etmeye çalıştık. Bugün bu soru ve sorunlara getirilen cevapların bir yıl sonra yeni yapay zekâ modelleri ile değişebileceğinin farkındayız. Turing’in hayalinin ötesinde gerçekleşen şiir üretimi, başlangıçta soğuk, sıradan, sadece şekil ve kafiye başarısı taşımış olsa da yapay zekâ, her geçen gün şiirin duygu yoğunluğuna yaklaşmaya başlamıştır. Şu hâlde “Yapay zekâ, şairi/yazarı öldürür mü?” sorusuna da her geçen gün farklı cevaplar verilmesi beklenebilir.

Kaynakça

- Adiguzel, T., Kaya, M. H. & Cansu, F. K. (2023). Revolutionizing education with AI: Exploring the transformative potential of ChatGPT. *Contemporary Educational Technology*, 15(3), ep429. <https://doi.org/10.30935/cedtech/13152>
- AIContentfy team (2023). *The future of creative writing with AI*. Erişim tarihi: 11.02.2024. <https://aicontentfy.com/en/blog/future-of-creative-writing-with-ai>
- Alkaissi, H. & McFarlane, S. I. (2023). Artificial hallucinations in ChatGPT: Implications in scientific writing. *Cureus*, 15(2), e35179. DOI: 10.7759/cureus.35179
- Alharbi, W. (2023). AI in the foreign language classroom: a pedagogical overview of automated writing assistance tools. *Education Research International*, <https://doi.org/10.1155/2023/4253331>, Article ID 425331.
- All Good Great Staff. (6 September 2023). *Books written by artificial intelligence*. Erişim tarihi: 10.01.2024. <https://allgoodgreat.com/list-of-books-written-by-artificial-intelligence/>
- Amina (17 January 2024). *How to utilize AI in writing to become a better writer*. Erişim tarihi: 14.02.2024. <https://getgenie.ai/utilize-ai-in-writing-to-be-better-writer/>
- Arathdar, D. (2021). Literature, narrativity and composition in the age of artificial intelligence. *TRANS- [En ligne]*, 27(2021). DOI: <https://doi.org/10.4000/trans.6804>
- Aydoğdu Çelik, M. (2023). Death of the Author: A Survey on Artificial Intelligence in Literature. *Journal of Communication Science Researches*, 3(2), 142-154.
- Bin, H. (2023). Ethical challenges of artificially intelligent poetic works: subjectivity, ownership and cultural transformation. *Journal of Namibian Studies*, 33(S2), 4991-5005.
- Bowman, S. R., Vilnis, L., Vinyals, O., Dai, A. M., Jozefowicz, R. & Bengio, S. (2016). Generating Sentences from a Continuous Space. *Proceedings of the 20th SIGNLL Conference on Computational Natural Language Learning*, August 7-12, 2016, pp. 10-21, Association for Computational Linguistics, Berlin-Germany.
- Bridy, A. (2012). Coding creativity: copyright and the artificially intelligent author. *Stanford Technology Law Review*, 5(2012), 1-28.
- Briegas, M. T. (2018). *Artificial Intelligence has Made its Way to Literature*. Erişim tarihi: 28.12.2023. <https://www.bbva.com/en/artificial-intelligence-made-way-literature/>
- Buchanan, B. G. (2006). A (very) brief history of artificial intelligence. *AI Magazine*, 26(4), 53-60.
- Chen, Z. H. & Liu, W. Y. (2021). A six-stage story structure approach for elementary students’ story production: Quality, interest, and attitude. *Computer Assisted Language Learning*, 34(1-2), 184-207.
- Claudé, M. & Combe, D. (2018). *The roles of artificial intelligence and humans in decision making: Towards augmented humans? A focus on knowledge-intensive firms*. Master’s Thesis, Umeå School of Business, Economics and Statistics, Umeå University, Sweden. Erişim tarihi: 20.01.2024. <https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:1230135/FULLTEXT01.pdf>

- Copeland, J. (1993). *Artificial intelligence: A philosophical introduction*. Massachusetts: Blackwell Inc.
- Cotton, D. R. E., Cotton, P. A. & Shipway, J. R. (2023). Chatting and cheating: Ensuring academic integrity in the era of ChatGPT. *Innovations in Education and Teaching International*. <https://doi.org/10.1080/14703297.2023.2190148>.
- Çalapkulu, S. (2019). *Robot teknolojisinin babası El-Cezeri!* Erişim tarihi: 11.02.2024. https://www.baretdergisi.com/images/haberler/2020/07/El-Cezeri-12.12.2019_rev.03.pdf
- Çırak, B. & Yörük, A. (2015). Mekatronik Biliminin Öncüsü İsmail El-Cezeri. *SUSBİD*, 4, 175-194.
- Çayır, A. (2023). A literature review on the effect of artificial intelligence on education. *Journal of Human and Social Sciences*, 6(2), 276- 288.
- Duval, A., Lamson, T., de K rouara, G. D. L. & Gall , M. (2020). *Breaking writer's block: Low-cost fine-tuning of natural language generation models*. arXiv preprint arXiv:2101.03216.
- Dwivedi, Y. K., Hughes, L., Ismagilova, E., Aarts, G., Coombs, C., Crick, T., et al. (2021). Artificial intelligence (AI): Multidisciplinary perspectives on emerging challenges, opportunities, and agenda for research, practice and policy. *International Journal of Information Management*, 57, 101994. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2019.08.002>
- Eke, O. D. (2023). ChatGPT and the rise of generative AI: Threat to academic integrity? *Journal of Responsible Technology*, 13, 100060. <https://doi.org/10.1016/j.jrt.2023.100060>
- Elkins, K. & Chun, J. (2020). Can GPT-3 pass a writer's turing test? *Journal of Cultural Analytics*, 5(2), 17212. <https://doi.org/10.22148/001c.17212>
- Evans, G. (2017). *Artificial intelligence: Where we came from, where we are now, and where we are going*. Master of Science. University of Victoria.
- Eynon, R. & Young, E. (2021). Methodology, legend, and rhetoric: the constructions of AI by academia, industry, and policy groups for lifelong learning. *Science, Technology, & Human Values*, 46(1), 166-191.
- Fang, X., Ng, D.T.K., Leung, J.K.L. & Chu, S.K.W. (2023). A systematic review of artificial intelligence technologies used for story writing. *Education and Information Technologies*, 28, 14361-14397. <https://doi.org/10.1007/s10639-023-11741-5>.
- Fechter, J. (2024). *13 best AI book writers of 2024*. <https://technicalwriterhq.com/tools/ai-writer/ai-book-writer/>
- Fletcher, A. (2021). Why computers will never read (or write): A logical proof and a narrative. *Narrative*, 29(1), 1-28. <https://doi.org/10.1353/nar.2021.0000>.
- Gerv s, P. (2000). WASP: Evaluation of different strategies for the automatic generation of spanish verse. *Proceedings of AISB'00 Symposium on Creative & Cultural Aspects and Applications of AI & Cognitive Science*, pp. 93-100, Birmingham, UK.
- Goldsmith, K. (2011). *Uncreative Writing: Managing Language in the Digital Age*. New York: Columbia University Press.
- Gupta, N. (2017). A Literature Survey on Artificial Intelligence. *International Journal of Engineering Research & Technology (IJERT)*, 5(19), 1-5.
- Gurkaynak, G., Yilmaz, I. & Haksever, G. (2016). Stifling artificial intelligence: Human perils. *Computer Law & Security Review*, 32(5), 749-758.
- Guvvala, S. (2023). *The evolution of AI-generated poetry and literature*. Erişim tarihi: 11.01.2024. <https://www.analyticsvidhya.com/blog/2023/10/ai-generated-poetry-and-literature/>
- Haenlein, M. & Kaplan, A. (2019). A brief history of artificial intelligence: On the past, present, and future of artificial intelligence. *California Management Review*, 61(4), 5-14. <https://doi.org/10.1177/0008125619864925>
- Harris, E. A. (2023). *Peering into the future of novels, with trained machines ready*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2023/04/20/books/ai-novels-stephen-marche.html>

- Health, T. L. D. (2023). ChatGPT: Friend or foe? *The Lancet: Digital health*, 5(3), e102. [https://doi.org/10.1016/S2589-7500\(23\)00023-7](https://doi.org/10.1016/S2589-7500(23)00023-7)
- Heflin, J. (2020). *AI-generated literature and the vectorized word*. MSc Thesis in Comparative Media Studies at the Massachusetts Institute of Technology, USA.
- Holmes, W., Persson, J., Chounta, I. A., Wasson, B. & Dimitrova, V. (2022). *Artificial intelligence and education: A critical view through the lens of human rights, democracy and the rule of law*. Strasbourg: Council of Europe.
- Hsu, T. Y., Hsu, Y. C., & Huang, T. H. (May 2019). On how users edit computer-generated visual stories. In *Extended Abstracts of the 2019 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1-6). <https://doi.org/10.1145/3290607.3312965>
- Hutson, J. & Schnellmann, A. (2023). The poetry of prompts: The collaborative role of generative artificial intelligence in the creation of poetry and the anxiety of machine influence. *Global Journal of Computer Science and Technology*, XXIII(1), 1-14.
- Issa, L., & Jusoh, S. (October 2019). Applying ontology in computational creativity approach for generating a story. In *2019 2nd International Conference on new Trends in Computing Sciences (ICTCS)*, pp. 1-6, IEEE.
- Kacena, M. A., Plotkin, L. I. & Fehrenbacher, J. C. (2024). The use of artificial intelligence in writing scientific review articles. *Current Osteoporosis Reports*, <https://doi.org/10.1007/s11914-023-00852-0>
- Karadoğan, A. (2023). A bridge between technology and creativity: Story writing with artificial intelligence. *Journal of Human and Social Sciences*, 6(2), 406-423
- Kirmani, A. R. (2023). Artificial intelligence-enabled science poetry. *ACS Energy Lett*, 8, 574-576.
- Lee, M., Liang, P. & Yang, Q. (2022, April). Coauthor: Designing a human-ai collaborative writing dataset for exploring language model capabilities. In *CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, pp. 1-19.
- Lee, J. Y. (2023). Can an artificial intelligence chatbot be the author of a scholarly article? *J Educ Eval Health Prof*. 20.6. doi: 10.3352/jeehp.2023.20.6
- Levin, S. R. (1962). *Linguistic structures in poetry (Janua linguarum no. 23)*. Mouton & Co, 64 pages.
- Linardaki, C. (2022). Poetry at the first steps of artificial intelligence. *Humanist Studies & the Digital Age*, 7.1 (2022)
- Liu, C., Hou, J., Tu, Y. F., Wang, Y., & Hwang, G. J. (2021). Incorporating a reflective thinking promoting mechanism into artificial intelligence-supported English writing environments. *Interactive Learning Environments*, 31(9), 5614-5632. DOI:10.1080/10494820.2021.2012812
- Lucy, L. & Bamman, D. (11 June 2021). Gender and representation bias in GPT-3 generated stories. *Proceedings of the Third Workshop on Narrative Understanding*, Mexico City, 48-55.
- Lund, B. & Wang, T. (2023). Chatting about ChatGPT: how may AI and GPT impact academia and libraries? *Library Hi Tech New*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4333415>
- Malik, A. R., Pratiwi, Y., Andajani, K., Numertayasa, I. W., Suharti, S., Darwis, A. & Marzukie (2023). Exploring artificial intelligence in academic essay: Higher education student's perspective. *International Journal of Educational Research Open*, 5(2023), 100296. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2023.100296>
- Manurung, H. M. (2003). *An evolutionary algorithm approach to poetry generation*, PhD Dissertation, University of Edinburgh Institute for Communicating and Collaborative Systems School of Informatics, UK.
- McCoy, J. (14 December 2023). *Best AI book writers: Ushering in a new era in literature*. <https://contentatscale.ai/blog/best-ai-book-writer/>

- Merchant, B. (2018). *When an AI goes full Jack Kerouac. The Atlantic*. Erişim tarihi: 08.01.2024. https://en.wikipedia.org/wiki/1_the_Road
- Mitchell, A. (05 January 2023). *Professor catches student cheating with ChatGPT: 'I feel abject terror'*. New York Post. Erişim tarihi: 17.01.2024. <https://nypost.com/2022/12/26/students-using-chatgpt-to-cheatprofessor-warns/>
- Nirala, K. K., Singh, N. K. & Purani, V. S. (2022). A survey on providing customer and public administration based services using AI: Chatbot. *Multimedia Tools and Applications*, 1-32. <https://doi.org/10.1007/s11042-021-11458-y>
- OECD (2023). *Recommendation of the council on artificial intelligence*. OECD/LEGAL/0449.
- Oliveira, H. G. (2017). A Survey on intelligent poetry generation: Languages, features, techniques, reutilisation and evaluation. *Proceedings of the 10th International Natural Language Generation conference*, Santiago de Compostela, Spain, September 4-7, 2017, pp. 11-20.
- Öztürk, K. & Şahin, M. E. (2018). Yapay sinir ağları ve yapay zekaya genel bir bakış. *Takvim-i Vekayi*, 6(2), 25-36.
- Perlow, S. (13 February 2023). *AI is better at writing poems than you'd expect. But that's fine*. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/books/2023/02/13/ai-in-poetry/>
- Pernar, D. (2023). *The life: Meaning, purpose & death*. Zagreb: Kindle Edition.
- Prananta, A. W., Megahati, S. R. R. P., Susanto, N. & Raule, J. H. (2023). Transforming education and learning through ChatGPT: A systematic literature review. *Jurnal Penelitian Pendidikan IPA*, 9(11), 1031-1037.
- Rahmeh, H. (2023). Digital verses versus inked poetry: Exploring readers' response to AI-generated and human-authored sonnets. *Sch Int J Linguist Lit*, 6(9): 372-382.
- Roose, K. (24 August 2023). *How schools can survive (and maybe even thrive) with A.I. This fall*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2023/08/24/technology/how-schools-can-survive-and-maybe-even-thrive-with-ai-this-fall.html>
- Russell, S. J. & Norvig, P. (2016). *Artificial intelligence: A modern approach*. Malaysia: Pearson Education Limited.
- Say, C. (2022). *50 soruda yapay zekâ*. Bilim ve Gelecek Kitaplığı.
- Scanlan, C. (31 August 2021). *The simulation of Jessica: Jason Fagone follows the creation, life and death of a chatbot romance*. <https://nieman.harvard.edu/stories/jason-fagone-follows-the-creation-life-and-death-of-a-chatbot-romance/>
- Sheikh, H., Prins, C. & Schrijvers, E. (2023). *Mission AI: The new system technology*. Research for Policy, Springer.
- Shidiq, M. (2023). The use of artificial intelligence-based ChatGPT and its challenges for the world of education; from the viewpoint of the development of creative writing skills. *Proceeding of International Conference on Education, Society and Humanity*, 1(1), 353-357.
- Smailes, G. (06 January 2024). *How authors can use artificial intelligence to write better books*. Erişim tarihi: 13.01.2024. <https://bubblecow.com/blog/authors-and-ai>
- Soufi, D. (17 March 2023). ChatGPT vs poetry: Can artificial intelligence write in verse? *El Pais*. <https://english.elpais.com/culture/2023-03-17/chatgpt-vs-poetry-can-artificial-intelligence-write-in-verse.html#>
- Suh, S. & An, P. (March 2022). Leveraging generative conversational AI to develop a creative learning environment for computational thinking. In *27th International Conference on Intelligent User Interfaces*, pp. 73-76.
- Şahin, H. (7 Ağustos 2023). *Yapay zekâ şiir yazarsa ne olur?* Erişim tarihi: 02.01.2024. <https://haluksahin.net/2023/08/07/yapay-zeka-siir-yazarsa-ne-olur/>

- Tanrıku, F. (2022). *Students' perceptions about the effects of collaborative digital storytelling on writing skills*. Computer Assisted Language Learning, 35(5-6), 1090-1105.
- Transformer, G. G. P., Osmanovic Thunström, A. & Steingrimsson, S. (2022). *Can GPT-3 write an academic paper on itself, with minimal human input?* Erişim tarihi: 11.01.2024. <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-03701250/document>
- Tunç, G. (2023). Yapay zekâ şiiri ödürür mü? ChatGPT-4 örneğinde sanal zekânın şiir yorumlamasının imkânları ve sınırlılıkları. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 7(2), 1145-1165.
- Turing, A. (1950). Computing machinery and intelligence. *Mind*, LIX/236, 433-460.
- Ulaşan, F. (2023). *The possibility of using artificial intelligence for Turkish administrative jurisdiction*. Ankara: İksad Publishing House.
- UNICEF (2021). *Policy guidance on AI for children*. Erişim Tarihi: 13.02.2023. www.unicef.org/globalinsight/media/2356/file/UNICEF-Global-Insight-policy-guidance-AI-children-2.0-2021.pdf
- Urban, T. (22 January 2015). *The AI revolution: the road to superintelligence*. Erişim tarihi: 25.02.2024. <http://waitbutwhy.com/2015/01/artificial-intelligence-revolution-1.html>
- URL1. *Arjantin seçimlerinde yapay zeka savaşları*. Erişim tarihi: 20.02.2024. <https://www.indyturk.com/node/674596/d%C3%BCnya/arjantin-se%C3%A7imlerinde-yapay-zeka-sava%C5%9Flar%C4%B1>
- URL2. *İsviçre'de siyasi partiler seçim sürecinde yapay zekanın kullanımını sınırlamada anlaştı*. Erişim tarihi: 20.02.2024. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/isvicrede-siyasi-partiler-secim-surecinde-yapay-zekanin-kullanimini-sinirlamada-anlasti/3000825>
- URL3. *AKP'li Dağ: Seçim çalışmalarında yapay zekadan faydalanacağız*. Erişim tarihi: 27.02.2024. https://t24.com.tr/haber/akp-li-dag-secim-calismalarinda-yapay-zekadan-faydalanacagiz,806382#google_vignette
- URL4. *CHP aday belirlemede yapay zekadan nasıl faydalandı?* Erişim tarihi: 27.02.2024. <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/chp-aday-belirlemede-yapay-zekadan-nasil-faydalandi-2087390>
- URL5. *ÖSYM Başkanı Ersoy: Yapay zeka ile soru üreteceğiz*. Erişim tarihi: 22.02.2024. <https://www.osym.gov.tr/TR,29174/osym-baskani-ersoy-yapay-zeka-ile-soru-uretecegiz-13022024.html>
- URL6. <https://simplified.com/blog/ai-writing/ai-poem-writer>
- URL7. <https://novelai.net/>
- URL8. <https://rytr.me/>
- URL9. <https://www.shortlyai.com/>
- URL10. <https://prowritingaid.com/>
- URL11. <https://www.squibler.io/auth/login>
- URL12. <https://contentatscale.ai/>
- URL13. <https://neuroflash.com/book-writing>
- URL14. <https://sassbook.com/learn-more-ai-writer>
- URL15. <https://www.sudowrite.com/>
- URL16. <https://www.masswerk.at/elizabot/>
- URL17. <https://www.teknolojioku.com/yapay-zeka/soraya-rakip-cikti-stable-diffusion-3-cok-iddiali-65d8fd4f6bd390f17004d944>
- URL18. <https://www.bookishelf.com/artificial-intelligence-creative-writing/>

- URL19. *The soul of a machine: Poetry from an electronic artificial intelligence, written by a Machine, and edited by a human.* <https://www.amazon.com/Soul-Machine-Electronic-Artificial-Intelligence/dp/1610011570>
- URL20. *The life: Meaning, purpose & death.* https://www.amazon.com/Life-Meaning-Purpose-Death-ebook/dp/BoBT2JW4WT?ref_=ast_author_dp
- URL21. *Yapay zekâ edebiyat yapabilir mi?* <https://www.ntv.com.tr/n-life/kultur-ve-sanat/yapay-zeka-edebiyat-yapabilir-mi,yuXuywLMLEie3QKRCFN1iA>
- URL22. Internet Speculative Fiction Database. *Omni*, October 1981 [Internet]. ISFDB; c2023. <https://www.isfdb.org/cgi-bin/pl.cgi?59900>
- URL23. *Norman JM. The first book written by a computer program* [Internet]. Jeremy Norman's HistoryofInformation.com; c2023. <https://www.historyofinformation.com/detail.php?id=3351>
- URL24. *Butler TL. Can a computer be an author: copyright aspects of artificial intelligence.* *Hastings Commun Entertain Law J* [Internet] 1982 4, 707-747. Erişim tarihi: 15.01.2024. https://repository.uchastings.edu/hastings_comm_ent_law_journal/vol4/iss4/11
- URL25. Copyright act, law no. 18547 (Dec 7, 2021) [Internet]. *Korean Law Information Center*; 2021. <https://www.law.go.kr/>
- URL26. *ChatGPT: OpenAI's new chatbot takes internet by storm* (analyticsindiamag.com)
- URL27. <https://openai.com/blog/chatgpt>
- URL28. <https://analyticsindiamag.com/chatgpt-hits-one-million-usersburns-in-millions/>
- Wodecki, B. (24 February 2023). *China cracks down on ChatGPT access.* *AI Business*. Erişim tarihi: 22.02.2024. <https://aibusiness.com/nlp/china-cracks-down-on-chatgpt-access>
- Wolfe, A. (1991). Mind, self, society, and computer: Artificial intelligence and the sociology of mind. *American Journal of Sociology*, 96(5), 1073-1096. <http://www.jstor.org/stable/2781336>
- Xiaoice (2017). *The sunshine lost windows*. Beijing: Cheers Publishing House.
- Yang, M. (06 January 2023). *New York City schools ban AI chatbot that writes essays and answers prompts.* *The Guardian*. Erişim tarihi: 11.02.2024. <https://www.theguardian.com/us-news/2023/jan/06/new-york-city-schools-ban-ai-chatbot-chatgpt>.
- Yazbahar, Z. (2023). 'Ben, dijital şair OpenAI': Yapay zekâ tarafından yazılan şiirlerde varoluşçuluk. *Edebî Eleştiri Dergisi*, 7(2), 442-456.
- Yu, M. (2021). The dilemmas and reform of translation education in the age of artificial intelligence. *2021 2nd International Conference on Artificial Intelligence and Education (ICAIE)*, pp. 40-44. IEEE.
- Yücebalkan, B. (2019). The history of the artificial intelligence as an alternative workforce and the possible opportunities/threats for its future. (Ed. S. Yılmaz), In *Business and Management*, pp. 83-99. Ankara: Akademisyen Kitabevi.